

8. Deelonderzoek 5a:

**Prevalentie Seksueel Misbruik bij Kinderen
met een Lichte Verstandelijke Beperking in
de Nederlandse Jeugdzorg in 2008-2010.**

Rapport Universiteit Leiden,

prof. dr. L.R.A. Alink

**Prevalentie Seksueel Misbruik bij Kinderen
met een Lichte Verstandelijke Beperking
in de Nederlandse Jeugdzorg
in 2008-2010:**

Een Kwantitatieve Studie

Prof. dr. Lenneke Alink
Saskia Euser, BSc
Dr. Anne Thamer
Prof. dr. Rien van IJzendoorn
Prof. dr. Marian Bakermans-Kranenburg

Centrum voor Gezinsstudies
Universiteit Leiden
4 juli 2012

Universiteit Leiden

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	2
SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	4
2. METHODE	6
2.1 Ethische aspecten	6
2.2 Steekproeftrekking	7
2.2.1 Selecteren van instellingen	7
2.2.2 Selecteren van locaties	7
2.2.3 Selecteren van informanten	8
2.3 Procedure	10
2.3.1 Benaderen van de instellingen	10
2.3.2 Benaderen van de informanten	10
2.4 Het meten van seksueel misbruik	11
2.4.1 Registratieformulier	11
2.4.2 Codering van de meldingen	12
2.5 Respons	15
2.5.1 Instellingen	15
2.5.2 Informanten	16
3. RESULTATEN	17
3.1 Kinderen in de steekproef van informanten	17
3.2 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2010	19
3.2.1 Procedure	19
3.2.2 Prevalentieschatting	20
3.3 Vergelijking met de reguliere jeugdzorg	21
3.4 Vergelijking pleegzorg en residentiële instellingen	24
3.5 Rechterlijke maatregel?	25
3.6 Kenmerken plegers	26
3.7 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2008-2009	27
4. DISCUSSIE	29
LITERATUUR	31
BIJLAGEN	33

VOORWOORD

Deze studie naar de prevalentie van seksueel misbruik in Nederlandse jeugdzorg in de periode 2008-2010 werd uitgevoerd in opdracht van de commissie-Samson. We danken de onderzoekersmedewerkers voor hun waardevolle assistentie bij de dataverzameling en -verwerking: Marjolein Branger, Petra Middendorp, Annette van Noort, Hannie Poiësz, Angela Scheepers en Christian Stokman. Verder danken we dr. Mariëlle Linting voor haar data-analytische advies. De onderzoeksgroep is de begeleidingscommissie (prof. dr. Bert Felling, drs. Willie van Berlo, prof. dr. mr. Catrien Bijleveld, dr. Annematt Collot d'Escury, dr. Sietske Dijkstra, prof. dr. Jan Hendriks en drs. Harriet Hofstede) erkentelijk voor haar bijdrage aan de totstandkoming van dit verslag. Uiteraard zijn alleen de auteurs verantwoordelijk voor de tekortkomingen van het onderzoek.

Ten slotte willen we de contactpersonen van de instellingen en de professionals die hebben meegewerkt aan het onderzoek van harte bedanken voor hun inzet.

Lenneke Alink
Saskia Euser
Anne Tharner
Rien van IJzendoorn
Marian Bakermans-Kranenburg

Leiden, juli 2012

SAMENVATTING

In opdracht van de commissie-Samson is de prevalentie bepaald van seksueel misbruik van kinderen met een lichte verstandelijke beperking (LVB) in de Nederlandse jeugdzorg. De methodiek die hiervoor is gehanteerd leidt niet tot het exacte aantal slachtoffers van seksueel misbruik. Wel zijn er betrouwbare vergelijkingen mogelijk van de percentages misbruik in de jeugdzorg voor LVB-kinderen met kinderen in de reguliere jeugdzorg en in de algemene populatie. Op basis van informantenmeldingen was in 2010 de prevalentieschatting van seksueel misbruik met lichamelijk contact 9,7 per 1000 LVB-kinderen. In de reguliere jeugdzorg is de prevalentieschatting van seksueel misbruik in 2010 op basis van de informantenmeldingen 3,0 per 1000 kinderen. Beide prevalentieschattingen zijn aanzienlijk hoger dan in de algemene bevolking (0,8 per 1000). Voor LVB-kinderen in de pleegzorg is de prevalentie van misbruik 10,1 per 1000 kinderen en in de residentiële zorg voor LVB-kinderen is dat 9,5 per 1000 kinderen.

Deze cijfers laten zien dat in de jeugdzorg voor LVB-kinderen het risico op seksueel misbruik ruim drie maal zo groot is als in de reguliere jeugdzorg, maar dit verschil is statistisch niet significant. Omdat bij LVB-jongeren geen zelfrapportage kon plaatsvinden is de prevalentie gebaseerd op meldingen van informanten. Informantenstudies geven lagere prevalentieschattingen dan zelfrapportagestudies, dus de prevalentieschatting van 9,7 per 1000 kinderen in de LVB-groep is een ondergrens.

Deze prevalentiestudie is een eerste voorzichtige stap in de richting van kennis over seksueel misbruik bij LVB-kinderen in de jeugdzorg. Duidelijk is dat dit een groot probleem is, zelfs nog groter dan het misbruik in de reguliere jeugdzorg. In de reguliere jeugdzorg bieden pleeggezinnen meer bescherming tegen misbruik dan residentiële instellingen. Waarom dit niet het geval is in de jeugdzorg voor LVB-kinderen blijft onduidelijk. In slechts een kleine minderheid van de gevallen zijn pleegouders de daders; de meeste daders zijn jonger dan 21 jaar. Deze studie laat zien dat het risico op misbruik voor een van de meest kwetsbare groepen in de jeugdzorg ontoelaatbaar groot is.

1. INLEIDING

Kinderen met een verstandelijke beperking lopen wellicht een groter risico op mishandeling en seksueel misbruik dan kinderen met andere beperkingen en kinderen zonder beperking (Crosse, Kaye & Ratnofsky, 1993; Sullivan & Knutson, 2000). Het is echter niet bekend of dit ook geldt voor kinderen in de jeugdzorg. In deze deelstudie is onderzocht of kinderen met een lichte verstandelijke beperking (LVB) vaker slachtoffer zijn van seksueel misbruik dan kinderen in de reguliere jeugdzorg in instellingen en pleeggezinnen. Dat doen we door de prevalentie van seksueel misbruik bij kinderen met een lichte verstandelijke beperking te vergelijken met de prevalentie in de reguliere groep.

Het percentage kinderen in de reguliere jeugdzorg dat in 2008-2010 slachtoffer werd van seksueel misbruik is bepaald op basis van twee verschillende methodieken: een informantstudie en een zelfrapportagestudie (zie Alink et al., 2012; deelrapport 3A). Er zijn evidente problemen met de validiteit van zelfrapportage over seksueel misbruik in de LVB-groep (bijvoorbeeld vanwege een beperkt begrip van de vragen, beperkt vermogen om te reflecteren op eigen ervaringen en terug te denken over een bepaalde periode). Daarom is ervoor gekozen de prevalentiestudie onder kinderen met een lichte verstandelijke beperking en de vergelijking met kinderen in de reguliere jeugdzorg te baseren op informanten. Professionals in de jeugdzorg die met kinderen werken is gevraagd om te rapporteren over elk kind van wie zij wisten of vermoedden dat het slachtoffer was van seksueel misbruik. Deze methode is ontleend aan de Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2010: Alink, Van IJzendoorn, Bakermans-Kranenburg, Pannebakker, Vogels & Euser, 2011; NPM-2005: Van IJzendoorn, Prinzie, Euser, Groeneveld, Brilleslijper-Kater, Van Noort-Van der Linden, Bakermans-Kranenburg, Juffer, Mesman, Klein Velderman & San Martin Beuk, 2007). De NPM is gebaseerd op de methode die gebruikt is in de National Incidence Studies of Child Abuse and Neglect (NIS; Creighton, 2002; zie <https://www.nis4.org/nis4asp> voor de meest recente resultaten) die herhaaldelijk zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten.

De volgende definitie van seksueel misbruik zal worden aangehouden: ‘Seksueel misbruik van kinderen is seksueel contact van (jong-)volwassenen met kinderen jonger dan 18 jaar. Deze lichamelijke contacten zijn tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Daders zetten het kind emotioneel onder druk, dwingen het kind of weten door hun overwicht te bereiken dat het kind geen nee durft te zeggen tegen seksuele toenaderingen. Voor het onderzoek naar seksueel misbruik van jeugdigen die op gezag van de overheid in instellingen of pleeggezinnen zijn geplaatst, wordt hieronder tevens begrepen seksueel misbruik van groepsgenoten waartegen de volwassene uit hoofde van zijn functie bescherming had moeten bieden.’ (Commissie-Samson, 2011).

De volgende vragen staan centraal in deze studie:

1. Wat is de prevalentieschatting van (verschillende typen van) seksueel misbruik van kinderen met een lichte verstandelijke beperking in pleeggezinnen en residentiële instellingen?
2. Is de prevalentieschatting van (verschillende typen van) seksueel misbruik van kinderen met een lichte verstandelijke beperking in pleeggezinnen en residentiële instellingen verschillend van de prevalentieschatting bij kinderen in de reguliere jeugdzorg in pleeggezinnen en residentiële instellingen?
3. Is de prevalentieschatting van seksueel misbruik bij kinderen met een lichte verstandelijke beperking in pleeggezinnen verschillend van de prevalentieschatting in residentiële instellingen?
4. Wie zijn de plegers van seksueel misbruik bij kinderen met een lichte verstandelijke beperking in pleeggezinnen en residentiële instellingen?

Er zijn zoals zo vaak in de wetenschap verschillende dataverzamelmethodeën en statistische analyses mogelijk om de prevalentie van seksueel misbruik in de jeugdzorg te onderzoeken, elk met hun eigen zwakke en sterke kanten. Daarom hebben we diverse wegen bewandeld. In de vergelijkingen met de algemene populatie convergeren de uitkomsten van deze benaderingen wat de betrouwbaarheid van onze bevindingen verhoogt.

2. METHODE

De aanpak van deze studie is gebaseerd op de methode gebruikt in de informantenstudie van de Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van kinderen en jeugdigen NPM (NPM-2010: Alink, et al., 2011; NPM-2005: Van IJzendoorn, et al., 2007). Voor de informantenstudie van de NPM zijn aselect professionals geselecteerd die beroepsmatig met kinderen te maken hebben gehad in allerlei sectoren van de samenleving zoals onderwijs, juridische en sociaal-medische zorg. Over een periode van drie maanden hebben deze informanten een formulier ingevuld voor ieder kind bij wie ze een vorm van mishandeling vermoedden. De casussen zijn vervolgens door getrainde codeurs gecodeerd om de vorm van mishandeling betrouwbaar vast te stellen.

Voor de huidige studie is deze methode aangepast voor professionals die werkzaam zijn met kinderen met een lichte verstandelijke beperking (LVB-kinderen) binnen de jeugdzorg. De steekproef is zo samengesteld dat de verdeling van de informanten over de verschillende typen instellingen evenredig is met het aantal kinderen dat in de verschillende typen instelling verblijft. In de steekproef zijn alleen medewerkers betrokken die direct te maken hebben gehad met de kinderen in de instellingen (bijv. groepswerkers, pedagogisch medewerkers). Het registratieformulier is gedigitaliseerd, zodat professionals het online konden invullen. De informanten hebben een formulier ingevuld voor ieder kind bij wie zij van seksueel misbruik wisten of dit vermoedden in de periode 2008-2010 toen het kind in een (jeugd-)zorginstelling of in een pleeggezin verbleef. Om te beoordelen of er inderdaad sprake was van seksueel misbruik en om onderscheid te kunnen maken tussen verschillende typen van seksueel misbruik, zijn de formulieren door getrainde codeurs gecodeerd.

2.1 Ethische aspecten

De onderzoeksmethode is grotendeels gelijk aan die van de NPM. Het onderzoeksvoorstel van de NPM-2010 is goedgekeurd door de Commissie Medische Ethiek (CME) van het Leids Universitair Medisch Centrum. Ook het onderzoeksvoorstel van de huidige studie is goedgekeurd door de CME van het Leids Universitair Medisch Centrum.

2.2 Steekproeftrekking

Beoogd was om bij de verschillende typen instellingen voor kinderen met een verstandelijke beperking een willekeurige steekproef van in totaal 100 medewerkers te trekken waarin medewerkers in pleegzorg en residentiële zorg naar rato van het totaal aantal kinderen in deze typen zorg vertegenwoordigd zijn.

2.2.1 Selecteren van instellingen

Op basis van de Sociale Kaart Jeugdzorg 2011 en de website www.lvgnet.nl is een lijst van residentiële (jeugd-)zorginstellingen voor kinderen met een lichte verstandelijke beperking opgesteld. De lijst omvatte 117 woonvoorzieningen waaronder twee locaties die JeugdzorgPlus aanbieden voor LVB-kinderen. Daarnaast was er één instelling die pleegzorg aanbiedt voor LVB-kinderen. Cijfers voor de verdeling over pleegzorg en residentiële zorg van het totale aantal LVB-kinderen die op grond van een uitspraak van de kinderrechter binnen de (jeugd-)zorg zijn geplaatst, waren niet voorhanden. Omdat in de groep kinderen in de reguliere jeugdzorg ongeveer 50% van alle kinderen met een maatregel in een pleeggezin verblijft (Jeugdzorg Nederland, bewerking Verwey-Jonker Instituut, 2011), is besloten om deze verdeling ook voor de LVB-populatie aan te houden. Beoogd was dus dat de helft van de deelnemers ($n = 50$) bij de LVB-pleegzorg geworven zou worden en de andere helft bij residentiële instellingen die zorg bieden voor LVB-kinderen.

De pleegzorginstelling en de twee JeugdzorgPlus-locaties zijn in elk geval opgenomen in de steekproef zodat elk type instelling vertegenwoordigd is. Uit de residentiële instellingen zijn aselekt 20 instellingen/locaties getrokken. Om eventuele uitval te compenseren, zijn uit de overige instellingen/locaties twee schaduwsteekproeven getrokken.

2.2.2 Selecteren van locaties

Residentieel. In de Sociale Kaart Jeugdzorg kunnen instellingen zowel op het niveau van hoofd- en regiokantoren als ook op het niveau van locaties vermeld zijn. Hierdoor was voor een aantal instellingen al bekend welke locaties in de steekproef zaten en dus benaderd konden worden, terwijl van andere instellingen een hoofd- of regiokantoor voor de steekproef getrokken was. In het laatste geval zijn bij toestemming voor deelname op

directieniveau eerst samen met een contactpersoon binnen de instelling aselekt de deelnemende locaties bepaald. Daarbij is rekening gehouden met het aantal groepen per locatie zodat er voldoende medewerkers van verschillende groepen geselecteerd konden worden (zie paragraaf 2.2.3). Als de eerste getrokken locatie over drie of meer groepen beschikte, is er één locatie geselecteerd. Als dat niet het geval was, zijn er nog één of twee locaties extra getrokken. Voor iedere locatie is aselekt een reservelocatie aangewezen om eventuele uitval op locatieniveau te compenseren.

Logeerhuizen/kortverblijfhuisen, medisch kinderdagverblijven. Bij de instellingen die aselekt getrokken zijn voor de steekproef binnen residentiële zorg is telefonisch geïnformeerd of zij ook logeerhuizen, kortverblijfhuisen en medisch kinderdagverblijven (MKD's) hadden. Als dat zo was, is per instelling aselekt één logeerhuis/kortverblijfhuis en MKD aangewezen dat benaderd is voor deelname en twee andere als reserve.

2.2.3 Selecteren van informanten

Bij toestemming op directieniveau en indien van toepassing ook op locatieniveau (als de locatie al in de steekproef zat) is in overleg met de deelnemende instellingen een contactpersoon binnen de instelling aangewezen. Alle volgende stappen verliepen in samenwerking met deze contactpersoon. Contactpersonen hadden verschillende functies, waaronder (directie-)secretaresse, coördinator, medewerker kwaliteit en organisatie, PR-medewerker, manager expertisecentrum.

Pleegzorg. Het streven was om vijftig informanten die binnen de LVB-pleegzorg werken te includeren. Voorwaarde voor deelname was dat de medewerkers in 2010 werkzaam waren in de LVB-pleegzorg en dat zij toen met kinderen met een lichte verstandelijke beperking werkten, niet alleen met kinderen met een zware en/of multiële handicap/problematiek (inclusief autisme). Binnen de pleegzorginstelling kwamen op basis van deze criteria 77 medewerkers in aanmerking voor deelname. Om uiteindelijk het streefgetal van 50 deelnemers te bereiken, zijn alle 77 medewerkers benaderd voor deelname aan het onderzoek.

Residentieel. Per getrokken residentiële instelling/locatie zijn aselect drie medewerkers aangewezen die benaderd zijn voor deelname. Dit gebeurde telefonisch in samenwerking met de instelling. Voorwaarde voor deelname was dat de medewerkers in 2010 werkzaam waren in de LVB-jeugdzorg (niet per se de huidige werkgever) en dat zij toen met kinderen met een lichte verstandelijke beperking hebben gewerkt, niet alleen met kinderen met een zware en/of multipale handicap/problematiek (inclusief autisme). Verder moest het gaan om verschillende medewerkers die niet bij dezelfde groepen hebben gewerkt zodat zij over onafhankelijke groepen konden rapporteren. Als er minder dan drie groepen waren binnen één locatie, zijn medewerkers van één of twee andere aselect getrokken locaties benaderd. Om eventuele uitval te compenseren is voor iedere medewerker van een residentiële instelling aselect een reservemedewerker getrokken. De gehele eerste schaduwsteekproef van residentiële instellingen en een deel van de instellingen/locaties uit de tweede schaduwsteekproef zijn benaderd voor deelname.

Logeerhuizen/kortverblijfhuisen, medisch kinderdagverblijven. Per getrokken logeerhuis/kortverblijfhuis en MKD zijn aselect vier medewerkers geselecteerd voor deelname. Dit gebeurde telefonisch in samenwerking met de instelling. Voorwaarde was dat de medewerkers in 2010 werkzaam waren bij een LVB-logeerhuis/kortverblijfhuis of MKD (niet per se het huidige) waar ook kinderen met een lichte verstandelijke beperking verbleven, niet alleen kinderen met een zware en/of multipale handicap/problematiek (inclusief autisme). Ook in deze setting is de voorwaarde gehanteerd dat de verschillende medewerkers werkzaam moesten zijn op verschillende groepen. Als vier of minder medewerkers aan deze voorwaarden voldeden, zijn alle medewerkers benaderd die er wel aan voldeden. Om eventuele uitval te compenseren is voor iedere medewerker van een logeerhuis/kortverblijfhuis of MKD aselect een reservemedewerker getrokken.

2.3 Procedure

2.3.1 Benaderen van de instellingen

De geselecteerde instellingen zijn in eerste instantie op directieniveau schriftelijk benaderd voor deelname aan het onderzoek. In de brief en meegestuurde informatiefolder zijn het doel en de werkwijze toegelicht. Het telefonische contact is daarin aangekondigd. Met alle geselecteerde instellingen is vervolgens telefonisch contact opgenomen om eventuele vragen te beantwoorden en de verdere procedure toe te lichten. Alleen bij toestemming van de directie zijn verdere stappen ondernomen. Als de directie instemde met deelname zijn tijdens het eerste telefoongesprek contactpersonen van de deelnemende locaties aangewezen.

2.3.2 Benaderen van de informanten

Voor deze studie zijn honderdtweëntachtig professionals benaderd, die binnen een (jeugd)zorg- of pleegzorginstelling direct te maken hadden met pupillen. Deze informanten waren onder andere groepsleid(st)ers, activiteitenbegeleid(st)ers, gedragswetenschappers en pleegzorgwerkers. Om dubbele meldingen zoveel mogelijk te voorkomen, is voor residentiële instellingen één informant per leefgroep benaderd. Professionals kwamen alleen in aanmerking voor deelname aan het onderzoek als zij in 2010 al werkzaam waren bij een (jeugd-)zorginstelling of pleegzorginstelling waar kinderen met een lichte verstandelijke beperking verbleven.

De geselecteerde medewerkers zijn benaderd via e-mail. Zij kregen de vragenlijst via een digitale link toegestuurd en konden de lijst zelfstandig invullen. In de e-mail is duidelijk gemaakt dat de jeugdzorg- of pleegzorginstelling waar de informant werkt meedoet aan een onderzoek naar de prevalentie van kindermishandeling en seksueel misbruik onder jongeren terwijl zij in een instelling of in een pleeggezin verbleven. Er werd toegelicht dat zij toevallig geselecteerd zijn om een vragenlijst in te vullen. Meer informatie was te verkrijgen via een meegestuurde folder. De e-mail bevatte ook een 'opt-out' waarmee de medewerkers konden aangeven dat zij niet mee wilden doen. In het geval van een weigering is de deelnemer verder niet meer benaderd. Benaderde informanten ontvingen één, twee en vier weken na de uitnodigingsmail een herinnering als de vragenlijst nog niet (volledig) was ingevuld. Bij afmelding van een informant uit een residentiële instelling of wanneer de vragenlijst na twee

maanden nog niet (volledig) was ingevuld, is een reserve-informant uit deze instelling benaderd. Binnen de pleegzorg was dit niet mogelijk omdat alle medewerkers die in aanmerking kwamen voor deelname al in eerste instantie benaderd waren. Informanten ontvingen een tegoedbon ter waarde van tien euro voor hun deelname.

2.4 Het meten van seksueel misbruik

2.4.1 Registratieformulier

De vragenlijst voor informanten is gebaseerd op het gestandaardiseerde registratieformulier waarvan gebruik gemaakt is in de NPM (Alink et al., 2011; Van IJzendoorn et al., 2007). Het formulier is aangepast voor online gebruik (zie Bijlage 1). Het kind dat (mogelijk) met mishandeling te maken heeft gehad, staat centraal in deze vragenlijst. Ten eerste is informanten gevraagd voor elk kind een formulier in te vullen van wie zij in 2010 wisten van mishandeling of daarvan een vermoeden hadden. Het gestandaardiseerde registratieformulier bestond uit vragen over het kind en de (vermoedelijke) mishandeling. Ingevulde formulieren waren anoniem; andere medewerkers hadden dus geen toegang tot de informatie en er zijn geen gegevens over het kind gevraagd op basis waarvan de identiteit van het specifieke kind te herleiden is.

De (vermoedens van) mishandeling en vermoedelijk letsel door de mishandeling konden vermeld worden in open tekstvelden. Bij iedere melding is een aantal aanvullende vragen gesteld over het kind, de pleger, de locatie van de mishandeling, de periode waarin de mishandeling plaatsvond, hoe vaak dit is voorgekomen en of het kind op het moment van mishandeling of misbruik op grond van een maatregel opgelegd door een kinderrechter (bijvoorbeeld ondertoezichtstelling, strafrechtelijke of civielrechtelijke maatregel) binnen de instelling of het pleeggezin was geplaatst.

Vervolgens kreeg elke informant een aantal vragen voorgelegd over seksueel misbruik in de periode 2008-2009. Ook hier is de informanten eerst gevraagd om in open tekstvelden het misbruik en mogelijke lichamelijke of emotionele beschadigingen te melden. Vervolgens zijn dezelfde aanvullende vragen gesteld als in het onderdeel over mishandeling in 2010. Ten slotte volgden vragen over de werkzaamheden van de informant in de periode

2008 tot nu. Informanten is gevraagd in welke typen instelling zij werkten en met hoeveel kinderen (met en zonder verstandelijke beperking) zij per type instelling zodanig contact hadden dat zij over eventuele mishandeling konden rapporteren. Dit maakt het mogelijk een proportie te berekenen van het aantal gemelde kinderen ten opzichte van het aantal kinderen in de steekproef (zie ook Alink et al., 2012).

2.4.2 Codering van de meldingen

De mishandeling die de informanten op de formulieren hebben vermeld is zorgvuldig gecodeerd door getrainde codeurs. Hierbij is eerst bepaald of er daadwerkelijk sprake was van mishandeling en vervolgens is onderscheid gemaakt tussen zeven verschillende typen mishandeling: 1) seksueel misbruik, 2) fysieke mishandeling, 3) emotionele mishandeling, 4) fysieke verwaarlozing, 5) verwaarlozing van het onderwijs, 6) emotionele verwaarlozing, en 7) andere/onbekende mishandeling. De definities van de verschillende typen mishandeling zijn dezelfde als gebruikt in de NPM-2010 en zijn gebaseerd op de definities die in de Amerikaanse NIS-4 (Sedlak et al., 2010) zijn gebruikt. Deze definities vallen binnen de definitie van kindermishandeling vastgelegd in de Wet op de Jeugdzorg ‘... elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.’ (Wet op de Jeugdzorg, artikel 1, lidm). In het kader van de onderzoeksvraag is gekeken naar seksueel misbruik in de zin van de wet en volgens de definitie van de commissie-Samson, dat plaatsvond terwijl het kind onder verantwoordelijkheid van de overheid in een (jeugd-)zorginstelling of in een pleeggezin verbleef. Alle andere typen kindermishandeling zijn in dit verslag buiten beschouwing gelaten. Meldingen van seksueel misbruik in de gezinssituatie voorafgaand aan de plaatsing in een jeugdzorginstelling zijn niet meegeteld. Seksueel misbruik dat plaatsvond tijdens verlof is alleen meegenomen wanneer de instelling hiervan op de hoogte kon zijn of had kunnen zijn en het misbruik dus had kunnen voorkomen. Er is zowel gekeken naar seksueel misbruik door een volwassene als seksueel misbruik waarbij kinderen onderling betrokken

waren. Alle meldingen van seksueel misbruik zijn gecodeerd om te bepalen of er daadwerkelijk sprake was van seksueel misbruik. Wanneer een informant een melding had gedaan van vermoedelijk seksueel misbruik, is de melding alleen meegenomen bij voldoende aanwijzingen voor werkelijk seksueel misbruik. Bij alle meldingen van seksueel misbruik die in het vervolg van dit rapport worden genoemd, gaat het dus om feitelijk misbruik en voldoende onderbouwd vermoedelijk seksueel misbruik.

Definities van seksueel misbruik. Het codeersysteem voor seksueel misbruik is in deze studie aangescherpt om beter onderscheid te kunnen maken tussen verschillende typen seksueel misbruik (de algemene definitie was gelijk aan die van de NPM-2010 en de NIS-4). De definitie gehanteerd door de commissie-Samson (2011) lag hieraan ten grondslag: ‘Seksueel misbruik van kinderen is seksueel contact van (jong-)volwassenen met kinderen jonger dan 18 jaar. Deze lichamelijke contacten zijn tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren.’ Op basis van deze definitie en de door de commissie gestelde categorieën (betasten boven/onder de kleding, betasten borsten, betasten geslachtsorganen, aftrekken, geslachtsgemeenschap anaal, vaginaal, oraal), zijn vier categorieën van seksueel misbruik samengesteld (en een categorie Overig) waarvan de eerste drie binnen de definitie van de commissie-Samson (2011) vallen.

1. Seksueel misbruik met penetratie

Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, of het toelaten van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, waar sprake is van penetratie *van* of *door* het kind. Dergelijke handelingen omvatten genitale, orale of anale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.

- 1.1 Elke vorm van seksueel misbruik met penetratie, zónder gebruik van geweld.
- 1.2 Seksueel misbruik met penetratie en mét gebruik van geweld.
- 1.3 Kinderprostitutie of kinderpornografie (met penetratie; zonder penetratie zie 2.2, 3.2 en 4.3).

2. Lastigvallen met genitaal contact (en geen penetratie)

- 2.1 Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind of het toestaan van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind waarbij genitaal contact plaatsvindt *van* of *door* het kind (bij een ander) en waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk penetratie heeft plaatsgevonden. Dergelijke handelingen omvatten genitale, orale of anale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.
- 2.2 Kinderprostitutie of kinderpornografie met genitaal contact maar zonder penetratie.

3. Lastigvallen met lichamelijk contact (en geen genitaal contact/penetratie)

- 3.1 Pogingen tot, of dreigingen van seksueel misbruik met lichamelijk contact waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk genitaal contact heeft plaatsgevonden.
- 3.2 Kinderpornografie met lichamelijk contact, maar zonder penetratie.

4. Lastigvallen zonder lichamelijk contact

- 4.1 Blootstelling, voyeurisme.
- 4.2 Beschikbaar stellen van expliciet seksueel materiaal.
- 4.3 Kinderpornografie zonder lichamelijk contact.
- 4.4 Seksueel getinte opmerkingen over een kind of diens lichaam.

5. Ander of onbekend seksueel misbruik

- 5.1 Ander onbekend seksueel misbruik.

Onderscheid op basis van lichamelijk contact. Op basis van de definitie van de commissie-Samson (2011) zijn de hierboven beschreven typen van seksueel misbruik ook onderverdeeld in drie categorieën: A) het seksueel misbruik waarbij lichamelijk contact heeft plaatsgevonden (typen 1, 2 en 3), B) het seksueel misbruik waarbij geen lichamelijk contact heeft plaatsgevonden (type 4), en C) het overige seksueel misbruik. De casussen in de eerste

categorie vallen binnen de definitie van de commissie, die in de tweede en derde categorie formeel niet.

Intercodeurbetrouwbaarheid. De ingevulde formulieren zijn gecodeerd door zes getrainde codeurs. De codeurs zijn getraind door dezelfde persoon als de codeurs van de NPM-2010. Daarnaast was een van de codeurs ook codeur bij de NPM-2010 (deze persoon was de expertcodeur voor deze studie). Onafhankelijk van elkaar hebben de vijf overige codeurs 25% van de meldingen ($N = 89$) dubbel gecodeerd met de expertcodeur (de meldingen van deelonderzoek 3A en deelonderzoek 5A zijn samengenomen voor de betrouwbaarheidsset). De gemiddelde intercodeurbetrouwbaarheid Kappa (K) voor seksueel misbruik was ,95 (98% overeenstemming). De gemiddelde intercodeurbetrouwbaarheid voor de verschillende typen seksueel misbruik was als volgt: $K = ,86$ (98%) voor seksueel misbruik met penetratie; $K = ,64$ (95%) voor seksueel misbruik met genitaal contact; $K = ,74$ (96%) voor seksueel misbruik met lichamelijk contact; $K = ,73$ (96%) voor seksueel misbruik zonder lichamelijk contact en $K = ,75$ (93%) voor ander of onbekend seksueel misbruik; de range in Kappa's was ,59-.96. De intercodeurbetrouwbaarheid was dus in alle gevallen voldoende, in de meeste gevallen zeer hoog. Alle formulieren zijn vervolgens door twee codeurs gecodeerd. Wanneer de coderingen van de twee codeurs niet overeenkwamen, is er overleg geweest met de expert om tot consensus te komen.

2.5 Respons

De respons is berekend op instellingsniveau en op deelnemersniveau.

2.5.1 Instellingen

De directie van de pleegzorginstelling gaf toestemming voor deelname aan het onderzoek. Verder zijn in totaal 24 residentiële instellingen benaderd, waarvan 18 op directieniveau toestemming hebben verleend voor medewerking aan het onderzoek (Tabel 2.1). Redenen om deelname te weigeren waren te veel belasting ($n = 3$), gevoeligheid van het onderwerp door eerdere gevallen van misbruik ($n = 1$) en geen interesse ($n = 2$). Van de zeven logeer-

/kortverblijfhuizen en MKD's in de steekproef, konden drie niet worden bereikt. Alle bereikte instellingen in deze categorie deden mee aan het onderzoek ($n = 4$; twee logeerhuizen en twee MKD's).

Tabel 2.1. Aantallen benaderde en deelnemende instellingen/locaties en informanten per type instelling

<i>Type instelling</i>	<i>N instellingen/locaties</i>		<i>N informanten</i>	
	<i>Benaderd</i>	<i>Doet mee</i>	<i>Benaderd</i>	<i>Doet mee</i>
Pleegzorg	1	1 (100%)	77	50 (65%)
Residentieel	24	18 (75%)	99	63 (64%)
Logeerhuis/kortverblijfhuis/MKD	4	4 (100%)	6	3 (50%)
Totaal	29	23 (79%)	182	116 (64%)

2.5.2 Informanten

In totaal zijn er 182 informanten per e-mail benaderd voor deelname aan het onderzoek; 77 informanten binnen de pleegzorg, 99 informanten die binnen de residentiële zorg werkzaam zijn en 6 informanten binnen logeer-/kortverblijfhuizen en MKD's. Hiervan hebben 116 respondenten de vragenlijst beantwoord voor het jaar 2010 (64%). Van de 77 informanten die binnen de pleegzorg zijn benaderd voor deelname hebben 50 de vragenlijst beantwoord (65%). Van de 99 benaderde informanten van residentiële instellingen hebben 63 (64%) de vragenlijst beantwoord. Van de 6 benaderde informanten binnen logeer-/kortverblijfhuizen en MKD's hebben 3 aan het onderzoek deelgenomen (50%). De verdeling van de deelnemers over de verschillende typen instellingen is weergegeven in Tabel 2.1. De non-respons kan bijvoorbeeld zijn veroorzaakt door afwezigheid van vermoedens over mishandeling of door terughoudendheid om vermoedens over misbruik door collega's te melden. De specifieke redenen voor nonrespons bij de informanten zijn onbekend; zij meldden zich via een link af (41%) of vulden de vragenlijst niet of zeer onvolledig in (59%).

3. RESULTATEN

3.1 Kinderen in de steekproef van informanten

Door 116 informanten werkzaam in de pleegzorg en residentiële instellingen in Nederland is geregistreerd of en voor hoeveel kinderen zij vermoedens van seksueel misbruik hadden over 2010 en over de periode 2008-2009. Deze informanten hebben daarnaast gerapporteerd in welke typen instellingen zij gedurende de onderzoeksperiode hebben gewerkt en met hoeveel kinderen zij zodanig contact hebben gehad dat ze eventueel seksueel misbruik konden opmerken (verder aangeduid met ‘aantal kinderen in de steekproef van de informanten’; Tabel 3.1). Voor de informanten uit de residentiële instellingen zijn dit over het algemeen de kinderen die in hun groep(en) verbleven en voor de informanten uit de pleegzorg zijn dit de kinderen die zij als pleegzorgwerker begeleidden. Omdat er bij de residentiële instellingen steeds maximaal één medewerker per groep is geselecteerd, kunnen we ervan uitgaan dat de kinderen in deze steekproef unieke kinderen zijn. Aan de hand van deze aantallen kinderen is het mogelijk om per type instelling een proportie te berekenen van het aantal gemelde kinderen ten opzichte van het aantal kinderen in de steekproef van de informanten, zoals dat ook is gebeurd in de NPM-2010 (Alink et al., 2011).

De informanten uit de kortverblijfhuizen, logeerhuizen en MKD’s hebben bij elkaar met 84 kinderen in 2010 en met 99 kinderen in 2008-2009 contact gehad. Deze informanten hebben aangegeven geen vermoedens van seksueel misbruik te hebben. De groep is te klein om daarover verantwoorde uitspraken te doen. Daarnaast zijn kortverblijfhuizen, logeerhuizen en MKD’s een bijzonder soort instellingen vergeleken met de overige instellingen in dit onderzoek. Daarom zijn ze verder buiten beschouwing gelaten. Ook hebben negen informanten in 2010 en vijftien in 2008-2009 aangegeven in een ander type instelling te hebben gewerkt, zoals ambulante hulp of opvoedhulp. De kinderen die door deze informanten gezien zijn, zijn ook buiten beschouwing gelaten. In totaal hebben 104 informanten gerapporteerd over de pleegzorg en/of de residentiële zorg in 2010 en 98 in 2008-2009.

Tabel 3.1 Verdeling van informanten en kinderen in de verschillende typen instellingen

<i>Type instelling</i>	<i>Aantal informanten^{1,2}</i>	<i>Aantal kinderen in steekproef informanten³</i>
2010		
Pleegzorg	44	695
Residentieel	69	950
Totaal 2010		1645
2008-2009		
Pleegzorg	38	805
Residentieel	69	1077
Totaal 2008-2009		1882

¹ Deze aantallen komen niet overeen met het totaal aantal informanten dat heeft deelgenomen, omdat hier alleen de informanten die hebben gerapporteerd over de pleegzorg of residentiële zorg staan vermeld, en niet de informanten die rapporteerden over kortverblijfhuizen, logeerhuizen, MKD's, ambulante hulp of opvoedhulp. 104 informanten hebben voor 2010 en 98 hebben voor 2008-2009 over pleeg- en/of residentiële zorg gerapporteerd.

² Een informant kan over meerdere typen zorg rapporteren, omdat hij/zij in meer dan één type instelling kan hebben gewerkt gedurende de onderzoeksperiode.

³ De steekproeven voor 2010 en voor 2008-2009 bevatten gedeeltelijk dezelfde kinderen en kunnen daarom niet zonder meer worden opgeteld.

Van de kinderen in de steekproef van informanten uit de pleegzorg zijn alleen de kinderen meegenomen met een lichte verstandelijke beperking. De informanten uit de residentiële zorg hebben gerapporteerd dat 7% van de kinderen met wie zij in 2010 contact hebben gehad geen lichte verstandelijke beperking heeft. Van de kinderen met wie zij in 2008-2009 contact hebben gehad was dit 15%. Omdat deze kinderen echter in een groep voor verstandelijk beperkte kinderen verblijven en de grenzen tussen LVB en niet-LVB niet altijd en voor iedereen even duidelijk zijn, zijn deze kinderen niet uit de steekproef van informanten verwijderd. De kenmerken van kinderen in de steekproef van informanten voor 2010 zijn nu als volgt: 60% is jongen, 72% is 12 jaar of ouder, bij 96% van de kinderen is sprake van een lichte verstandelijke beperking en 62% van de kinderen is geplaatst in een pleeggezin of instelling op basis van een rechterlijke maatregel, zoals een OTS. In de steekproef van informanten over 2008-2009 zijn deze percentages vergelijkbaar, 56% is jongen, 57% is 12 jaar of ouder, bij 81% van de kinderen is er sprake van een lichte verstandelijke beperking en 70% is geplaatst op basis van een rechterlijke maatregel.

3.2 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2010

Over de gehele onderzoeksperiode van 2008 tot 2010 hebben de informanten 30 meldingen van seksueel misbruik gedaan. In 18 gevallen heeft het misbruik plaatsgevonden in 2010 en in 12 gevallen was dit in de periode 2008-2009. In 71% van de gevallen was er sprake van één vorm van seksueel misbruik, in 23% van de gevallen waren dat twee vormen en in 6% van de gevallen was er sprake van drie vormen van seksueel misbruik. In 31% van de gevallen was het slachtoffer een jongen en in 69% een meisje. Aangezien in de totale steekproef van informanten 40% meisje is, zijn meisjes oververtegenwoordigd in de groep seksueel misbruikte kinderen. In totaal zaten 1645 kinderen in de steekproef van de informanten. In deze paragraaf worden de resultaten over 2010 besproken, de resultaten over 2008-2009 volgen in paragraaf 3.7.

3.2.1 Procedure

Per type instelling is de proportie kinderen berekend die te maken hebben gehad met seksueel misbruik in 2010 en in de periode van 2008-2009. Hiervoor is het aantal meldingen per type instelling gedeeld door het aantal kinderen in de steekproef van de informanten van dat type instelling. Deze procedure wordt geïllustreerd met een voorbeeld: In 2010 zijn door de informanten 18 meldingen van seksueel misbruik gedaan. Dit aantal wordt eerst gedeeld door het totaal aantal kinderen in de steekproef van de informanten in 2010 (1645 kinderen), wat resulteert in een proportie van 0,011. Om deze proportie uit te drukken in het aantal kinderen per 1000 dat te maken heeft gehad met seksueel misbruik, wordt de proportie vermenigvuldigd met een factor 1000. Hiermee komt het prevalentiecijfer tot stand van 11,0 kinderen per 1000 als slachtoffer van seksueel misbruik in 2010.

Om te beoordelen of prevalentieschattingen significant van elkaar verschillen, is een Wilson schatting van het 84% betrouwbaarheidsinterval rond de proportie gemaakt (Wilson, 1927; Van Os, pers. comm., 9 september 2011; zie ook Alink et al., 2011; Euser, Van IJendoorn, Prinzie, & Bakermans-Kranenburg, 2010; Juffer & Van IJendoorn, 2005;

Moore & McCabe, 1996¹; U.S. Department of Justice, 2010; Van IJzendoorn et al., 2007; de 95% betrouwbaarheidsintervallen staan weergegeven in Bijlage 2). Wanneer de 84% betrouwbaarheidsintervallen van twee prevalentieschattingen overlappen, verschillen de prevalenties niet significant van elkaar (Goldstein & Healy, 1995; Julious, 2004; Payton, Greenstone, & Schenker, 2003). Daarnaast zijn prevalentieschattingen vergeleken met proportietoetsen en chikwadraattoetsen.

3.2.2 Prevalentieschatting

Volgens bovenstaande procedure is per type instelling en per periode een schatting gemaakt van het aantal kinderen dat slachtoffer was van seksueel misbruik. In Tabel 3.2 staat het aantal kinderen per 1000 dat in 2010 slachtoffer is geworden van seksueel misbruik. De schattingen voor de verschillende typen instellingen zijn gesommeerd om tot een eindschatting binnen de Nederlandse jeugdzorg voor kinderen met een lichte verstandelijke beperking te komen. We kunnen op basis van de informant rapportages dus zeggen dat van alle kinderen met een lichte verstandelijke beperking die in 2010 in een instelling of in een pleeggezin verbleven, 11,0 per 1000 kinderen slachtoffer waren van seksueel misbruik, met een 84% betrouwbaarheidsinterval van 8,3~15,9. Er kan geen schatting worden gegeven van het absolute aantal kinderen dat slachtoffer was van seksueel misbruik, omdat niet bekend is hoeveel kinderen met een lichte verstandelijke beperking in totaal in de Nederlandse jeugdzorg verblijven (zie Alink et al., 2012).

In Tabel 3.2 staan ook de prevalentieschattingen over de verschillende typen seksueel misbruik vermeld. Veruit de meeste kinderen die zijn gemeld, waren slachtoffer van seksueel misbruik met lichamelijk contact (conform de definitie van de commissie-Samson), dit waren 9,7 per 1000 kinderen (7,3~14,5) in 2010 (correctie voor het effect van mogelijk geclusterde data geeft een 84% betrouwbaarheidsinterval dat loopt van 5,9 ~17,3; Hox, 2001; Kish, 1965). In Figuur 3.1 staan de prevalentieschattingen in aantallen per 1000 kinderen per type seksueel misbruik weergegeven voor 2010.

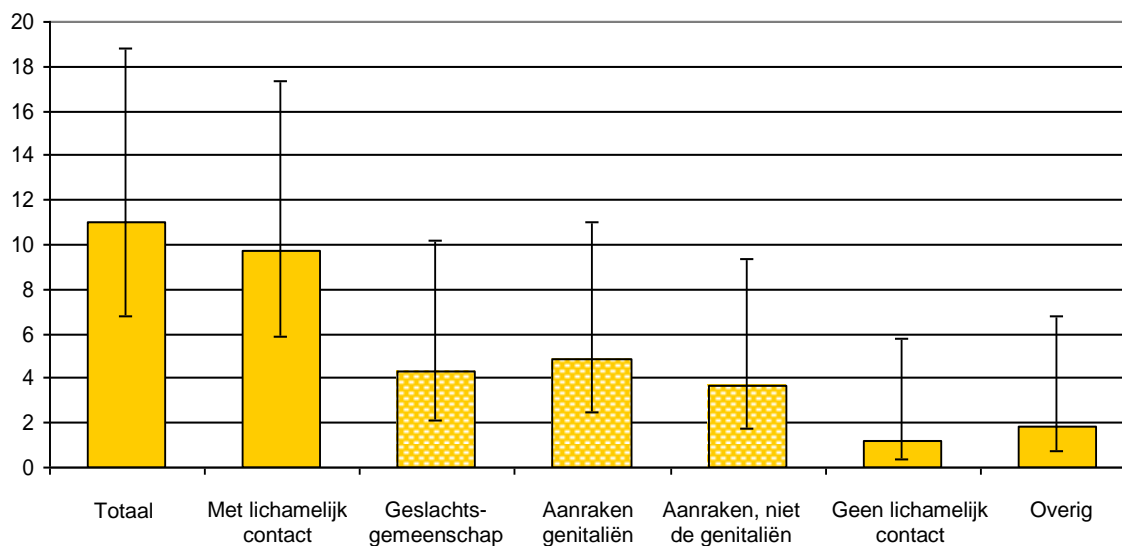

$${}^1 p = \frac{X + 2}{n + 4} \qquad SE = \sqrt{\frac{p(1-p)}{(n+4)}} \qquad BI = p \pm z^* SE$$

Tabel 3.2 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%), totaal en per categorie in 2010

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentieschatting %</i>	<i>84% BI</i>	<i>84% BI na correctie</i>
Totaal	1645	18	11,0	8,3~15,9	6,8~18,8
Met lichamelijk contact	1645	16	9,7	7,3~14,5	5,9~17,3
Geslachtsgemeenschap	1645	7	4,3	2,9~8,0	2,1~10,2
Aanraken genitaliën	1645	8	4,9	3,4~8,8	2,5~11,0
Aanraken, niet de genitaliën	1645	6	3,7	2,4~7,3	1,7~9,4
Geen lichamelijk contact	1645	2	1,2	0,7~4,1	0,4~5,8
Overig	1645	3	1,8	1,2~4,9	0,7~6,8

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt.
84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval
84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect

Figuur 3.1 Prevalentie seksueel misbruik in 2010 (%), totaal en per categorie

3.3 Vergelijking met de reguliere jeugdzorg

Op basis van deze prevalentiecijfers en de resultaten van de studie naar de prevalentie van seksueel misbruik bij kinderen in de reguliere jeugdzorg (Alink et al., 2012) kan er een vergelijking worden gemaakt tussen de prevalentie van seksueel misbruik bij kinderen met

een lichte verstandelijke beperking die in een residentiële instelling of pleeggezin verblijven en kinderen in de reguliere jeugdzorg. De prevalentiecijfers van beide studies staan onder elkaar weergegeven in Tabel 3.3. Bij jongeren in de reguliere jeugdzorg was de prevalentieschatting van seksueel misbruik (met en zonder contact) in 2010 4,3 (3,2~6,7) per 1000 kinderen, bij jongeren met een lichte verstandelijke beperking ligt dit cijfer significant hoger; in die populatie waren 11,0 (8,3~15,9) per 1000 kinderen slachtoffer van seksueel misbruik in 2010. Ook op basis van een proportietoets was het verschil significant ($\chi^2 = 16,95, p < ,01$). Ditzelfde verschil is te zien bij seksueel misbruik met lichamelijk contact. De prevalentieschatting van dit type seksueel misbruik ligt voor verstandelijk beperkte kinderen (9,7 [7,3~14,5] per 1000) significant hoger dan voor de groep in de reguliere jeugdzorg (3,0 [2,1~5,1] per 1000). De proportietoets leidt tot dezelfde conclusie ($\chi^2 = 24,88, p < ,01$). Als correctie voor het clustereffect wordt toegepast, overlappen de betrouwbaarheidsintervallen voor beide groepen kinderen wel. In de reguliere jeugdzorg worden de betrouwbaarheidsintervallen 2,3~8,5 per 1000 kinderen voor seksueel misbruik (met en zonder lichamelijk contact) en 1,4~6,8 per 1000 kinderen voor seksueel misbruik met lichamelijk contact. Voor kinderen met een lichte verstandelijke beperking zijn deze betrouwbaarheidsintervallen respectievelijk 6,8~18,8 per 1000 kinderen en 5,9~17,3 per 1000 kinderen (Tabel 3.3). We kunnen daarom niet zeggen dat kinderen met een lichte verstandelijke beperking die in een pleeggezin of residentiële instelling verblijven in 2010 significant vaker slachtoffer waren van seksueel misbruik dan kinderen in de reguliere jeugdzorg. In Figuur 3.2 staan de prevalentiecijfers voor 2010 voor beide groepen in aantallen per 1000 kinderen per type seksueel misbruik weergegeven.

Tabel 3.3 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%), totaal en per categorie in 2010:

Vergelijking LVB en kinderen in reguliere jeugdzorg

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentieschatting %</i>	<i>84% BI</i>	<i>84% BI na correctie</i>
Kinderen in reguliere jeugdzorg					
Totaal	6281	26	4,3	3,2~6,7	2,3~8,5
Met lichamelijk contact	6281	20	3,0	2,1~5,1	1,4~6,8
Geslachtsgemeenschap	6281	7	1,2	0,7~2,9	0,4~4,2
Aanraken genitaliën	6281	10	1,6	1,1~3,5	0,6~4,9
Aanraken, niet de genitaliën	6281	3	0,5	0,3~1,4	0,2~2,1
Geen lichamelijk contact	6281	3	0,5	0,3~1,4	0,2~2,1
Overig	6281	5	0,8	0,5~2,4	0,2~3,7
LVB					
Totaal	1645	18	11,0	8,3~15,9	6,8~18,8
Met lichamelijk contact	1645	16	9,7	7,3~14,5	5,9~17,3
Geslachtsgemeenschap	1645	7	4,3	2,9~8,0	2,1~10,2
Aanraken genitaliën	1645	8	4,9	3,4~8,8	2,5~11,0
Aanraken, niet de genitaliën	1645	6	3,7	2,4~7,3	1,7~9,4
Geen lichamelijk contact	1645	2	1,2	0,7~4,1	0,4~5,8
Overig	1645	3	1,8	1,2~4,9	0,7~6,8

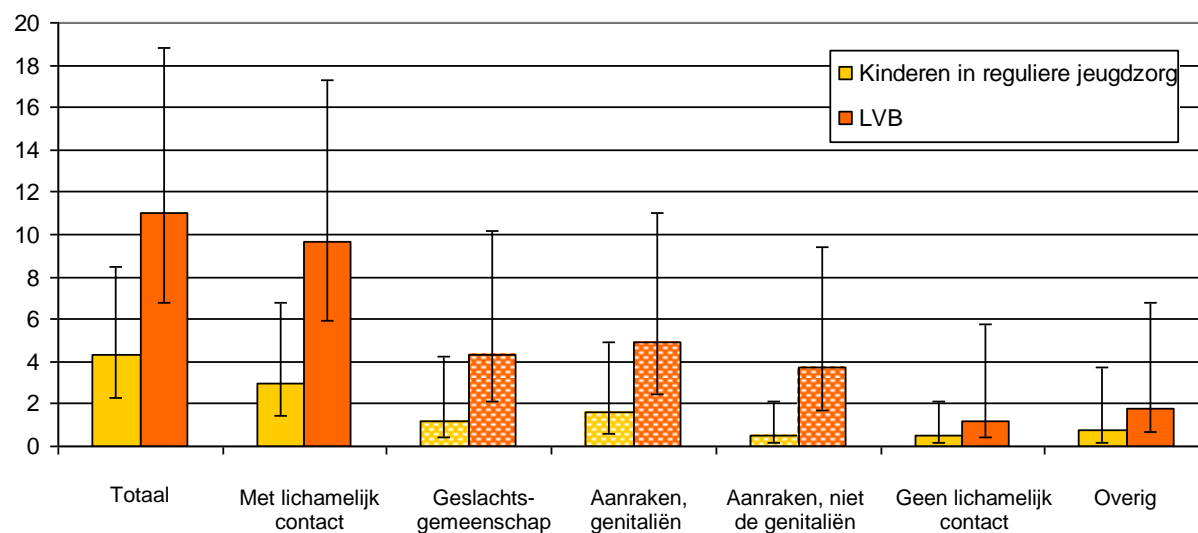
Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000

De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt

84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval

84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect

Figuur 3.2 Prevalentie seksueel misbruik in 2010 (%), totaal en per categorie

Pleegzorg. De prevalentiecijfers voor beide groepen (LVB en regulier) kunnen ook afzonderlijk voor pleegzorg en residentiële zorg worden vergeleken. Voor kinderen met een lichte verstandelijke beperking is de totale prevalentieschatting van seksueel misbruik in de pleegzorg (10,1 [6,9~18,9] per 1000) hoger dan voor kinderen in de reguliere pleegzorg (2,3 [1,6~4,2] per 1000). Kinderen met een lichte verstandelijke beperking waren in 2010 in de pleegzorg ook significant vaker slachtoffer van seksueel misbruik met lichamelijk contact (10,1 [6,9~18,9] per 1000) dan kinderen in de reguliere pleegzorg (1,7 [1,2~3,5] per 1000). Dit verschil blijft significant wanneer een correctie voor het clustereffect wordt toegepast. Ook proportietoetsen geven significante verschillen te zien ($\chi^2 = 18,29$, $p < ,01$ voor totaal seksueel misbruik en $\chi^2 = 28,70$, $p < ,01$ voor seksueel misbruik met lichamelijk contact).

Residentieel. Voor kinderen in de reguliere jeugdzorg die in een residentiële instelling verbleven, waren in 2010 6,4 (4,9~9,3) per 1000 kinderen slachtoffer van seksueel misbruik (met en zonder lichamelijk contact), voor seksueel misbruik met lichamelijk contact waren dit er 4,3 (3,1~6,8) per 1000. Voor kinderen met een lichte verstandelijke beperking die in een residentiële instelling verbleven, waren 11,6 (8,3~18,9) per 1000 kinderen slachtoffer van seksueel misbruik en 9,5 (6,7~16,4) per 1000 slachtoffer van seksueel misbruik met lichamelijk contact. De betrouwbaarheidsintervallen van deze prevalentieschattingen overlappen; er is dus geen significant verschil tussen de prevalentie van seksueel misbruik (totaal en met lichamelijk contact) bij kinderen met een lichte verstandelijke beperking en kinderen in de reguliere jeugdzorg die in een residentiële instelling verblijven. Dat blijft zo als correctie voor het clustereffect wordt toegepast. Proportietoetsen geven echter wel een significant verschil aan voor totaal seksueel misbruik ($\chi^2 = 4,01$, $p < ,05$) en voor seksueel misbruik met lichamelijk contact ($\chi^2 = 5,94$, $p < ,05$).

3.4 Vergelijking pleegzorg en residentiële instellingen

Van de LVB-kinderen die in 2010 slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik, verbleef 42% ten tijde van het seksueel misbruik in een pleeggezin en 58% in een residentiële instelling. Zoals beschreven in paragraaf 3.1, is 31% van de kinderen in de steekproef van

informanten van pleegzorg 12 jaar of ouder en bij de steekproef van informanten van residentiële zorg is 85% 12 jaar of ouder. Om een mogelijk effect van leeftijd te vermijden bij het vergelijken van de prevalentieschattingen voor de pleegzorg en voor de residentiële zorg, is voor deze vergelijking alleen gekeken naar de meldingen van kinderen van 12 jaar of ouder. Om de prevalentieschatting voor die leeftijdsgroep te berekenen, zijn de aantallen relevante meldingen gedeeld door het aantal kinderen in de steekproef van de informanten die 12 jaar of ouder zijn. Omdat het aantal kinderen in de steekproef van informanten en het aantal meldingen hierdoor dalen, zijn de onzekerheidsmarges groter en moet de vergelijking als tentatief worden gezien.

Binnen pleeggezinnen zijn 13,9 (8,6~37,0) per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder in 2010 slachtoffer van seksueel misbruik (hetzelfde promillage geldt voor alleen misbruik met lichamelijk contact). Binnen residentiële instellingen zijn er 11,0 (7,7~19,0) slachtoffers per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder. Voor misbruik met lichamelijk contact is het promillage 9,8 (6,8~17,5). De betrouwbaarheidsintervallen van de cijfers voor pleeg- en residentiële zorg overlappen; er is dus geen significant verschil tussen de prevalentie van seksueel misbruik bij kinderen van 12 jaar of ouder in pleeggezinnen en in residentiële zorg. Resultaten van chikwadraattoetsen (Fisher's exact test) convergeren ($p = ,72$ voor totaal seksueel misbruik en $p = ,71$ voor seksueel misbruik met lichamelijk contact). Over de verschillende typen seksueel misbruik per instelling kunnen we gezien de kleine aantallen meldingen geen uitspraken doen.

3.5 Rechterlijke maatregel?

De commissie-Samson geeft in haar startnotitie voor deze studie het volgende aan: 'Het onderzoek heeft in de eerste plaats betrekking op signalen van seksueel misbruik van minderjarigen die onder verantwoordelijkheid van de overheid zijn geplaatst in rijksjeugdinstellingen, particuliere jeugdinstellingen en internaten, kindertehuizen en pleeggezinnen. Dit zijn de zogeheten gedwongen plaatsingen. Bekend is dat in deze instellingen en voorzieningen kinderen die vrijwillig en kinderen die gedwongen geplaatst

waren, vaak samen verbleven. Het onderzoek zal moeten uitwijzen of in de praktijk dit onderscheid volledig gehanteerd kan worden.’

We hebben daarom de informanten gevraagd hoeveel kinderen zij zagen met en zonder rechterlijke maatregel. Bij 38% van de kinderen in de populatie van de informanten was er geen sprake van een rechterlijke maatregel. Verder was er bij 21% van de gemelde kinderen geen sprake van een rechterlijke maatregel. Vanwege deze hoge percentages is het, zoals de commissie al vermoedde, niet mogelijk onderscheid te maken tussen kinderen met en zonder rechterlijke maatregel.

3.6 Kenmerken plegers

Bij 50% van de kinderen bij wie de informanten seksueel misbruik in 2010 vermoedden of daarvan wisten was sprake van één pleger, bij de overige kinderen was er sprake van twee of meer plegers. Een groot deel van de gemelde plegers van seksueel misbruik met lichamelijk contact (67%) waren andere jongeren binnen de instelling waar het slachtoffer verbleef. Omdat de slachtoffers in een instelling voor kinderen met een lichte verstandelijke beperking verbleven, heeft vermoedelijk een groot deel van deze plegers ook een lichte verstandelijke beperking. Verder was 8% van de plegers van seksueel misbruik met lichamelijk contact een pleegouder, 6% een ander lid van het pleeggezin, en 3% een jongere van school. De pleger was in 16% van de gevallen een onbekende voor de informant. Van de plegers was 86% 21 jaar of jonger en 14% was ouder dan 21 jaar. Verder ging het bij 94% van de plegers om een man. Seksueel misbruik met lichamelijk contact is door 69% van de plegers begaan binnen de instelling of in het pleeggezin waar het kind verbleef en door 31% van de plegers buiten de instelling of het pleeggezin. Hierbij moeten we aantekenen dat alleen misbruik is meegenomen wanneer de instelling of de pleegouders daarvan op de hoogte konden zijn of hadden kunnen zijn en het misbruik dus hadden kunnen voorkomen (zie paragraaf 2.4.2).

3.7 Schatting van het aantal gevallen van seksueel misbruik in 2008-2009

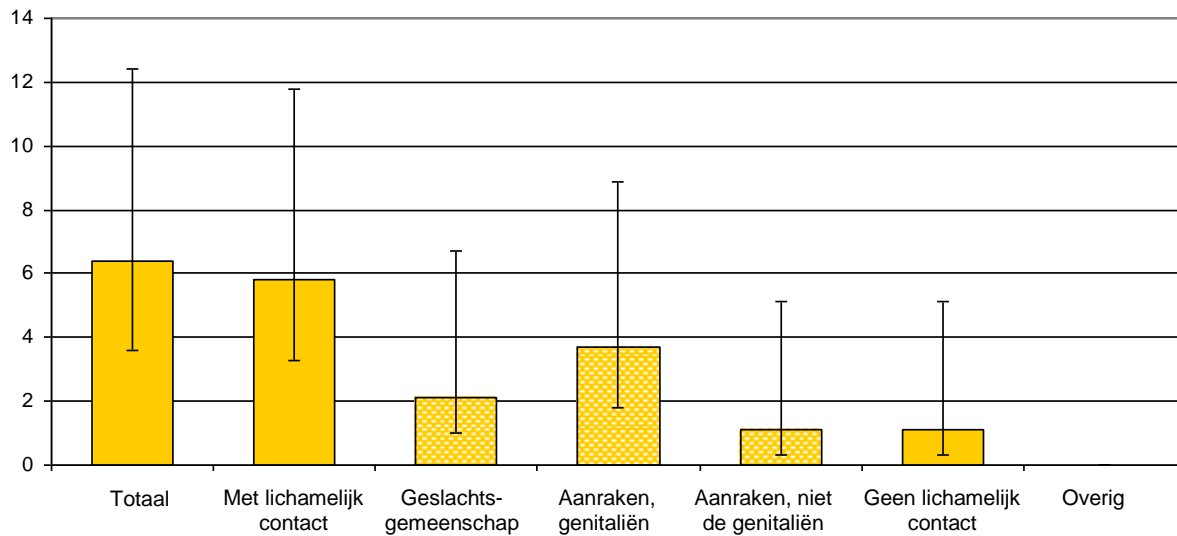
Volgens de procedure zoals beschreven in paragraaf 3.2.1 is ook de prevalentieschatting van seksueel misbruik over de periode 2008-2009 berekend. De totale prevalentieschattingen over deze periode staan in Tabel 3.4, uitgesplitst naar type mishandeling. In de periode 2008-2009 waren 6,4 (4,6~10,2) per 1000 kinderen met een lichte verstandelijke beperking in een pleeggezin of instelling slachtoffer van seksueel misbruik, en waren 5,8 (4,2~9,6) per 1000 kinderen slachtoffer van seksueel misbruik met lichamelijk contact. De prevalentiecijfers per type seksueel misbruik met de betrouwbaarheidsintervallen staan weergegeven in Figuur 3.3.

Tabel 3.4 Prevalentieschatting seksueel misbruik (%), totaal en per categorie in 2008-2009

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentie- schatting ‰</i>	<i>84% BI</i>	<i>84% BI na correctie</i>
Totaal	1882	12	6,4	4,6~10,2	3,6~12,4
Met lichamelijk contact	1882	11	5,8	4,2~9,6	3,3~11,8
Geslachtsgemeenschap	1882	4	2,1	1,4~5,0	1,0~6,7
Aanraken genitaliën	1882	7	3,7	2,5~7,0	1,8~8,9
Aanraken, niet de genitaliën	1882	2	1,1	0,6~3,6	0,3~5,1
Geen lichamelijk contact	1882	2	1,1	0,6~3,6	0,3~5,1
Overig	1882	0	0,0		

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
 De aantallen en prevalentieschattingen van de verschillende subcategorieën binnen Totaal (Met lichamelijk contact, Geen lichamelijk contact en Overig) en Met lichamelijk contact (Geslachtsgemeenschap, Aanraken genitaliën en Aanraken, niet de genitaliën) tellen niet op tot het totaal, omdat een kind verschillende vormen van seksueel misbruik kan hebben meegemaakt
 84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval
 84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect

Figuur 3.3 Prevalentie seksueel misbruik in 2008-2009 (%), totaal en per categorie

Voor de periode 2008-2009 kunnen we ook het onderscheid maken tussen kinderen die in pleeggezinnen en in residentiële instellingen verblijven, door alleen te kijken naar meldingen van kinderen van 12 jaar of ouder. We vinden geen significant verschil tussen de totale prevalentieschattingen binnen pleegzorg en residentiële instelling. In pleeggezinnen waren in de periode 2008-2009 7,4 (4,4~24,7) per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder slachtoffer van seksueel misbruik (hetzelfde promillage geldt voor misbruik met lichamelijk contact) en in residentiële instellingen waren dit 8,3 (5,7~15,6) per 1000 kinderen van 12 jaar of ouder. Dit promillage is 7,1 (4,8~14,1) voor misbruik met lichamelijk contact. Het verschil blijft niet significant na correctie voor het clustereffect. Ook chikwadraattoetsen (Fisher's exact test) laten geen verschillen zien (beide p -waarden zijn 1,00).

4. DISCUSSIE

Onder kinderen met een lichte verstandelijke beperking in de jeugdzorg is de prevalentieschatting van seksueel misbruik 9,7 per 1000 kinderen. Dat ligt hoger dan in de reguliere jeugdzorg (3,0 per 1000) maar het verschil is niet significant (met de toetsing die corrigeert voor clustereffecten). LVB-kinderen in de pleegzorg lopen meer risico op seksueel misbruik dan kinderen in de reguliere pleegzorg. In de reguliere pleegzorg zijn 1,7 per 1000 kinderen slachtoffer van misbruik met lichamelijk contact, en in de LVB-groep is dat aantal beduidend groter met 10,1 per 1000 slachtoffers. In de residentiële zorg is de trend in dezelfde richting (reguliere residentiële zorg 4,3 per 1000 kinderen, LVB residentiële zorg 9,5 per 1000). Tegelijk moet worden opgemerkt dat bij LVB-kinderen in een vergelijkbare leeftijd (12 jaar of ouder) het risico op seksueel misbruik met lichamelijk contact in de pleegzorg (13,9 per 1000) niet significant verschillend is van het risico in de residentiële zorg (9,8 per 1000). Kortom, waar voor kinderen in de reguliere jeugdzorg het risico op seksueel misbruik in de pleegzorg gelijk (informantenstudie) tot kleiner (zelfrapportagestudie; zie Alink et al., 2012) is dan in de residentiële zorg, verdwijnt dat voordeel voor LVB-kinderen.

Seksueel misbruik komt in de reguliere jeugdzorg te vaak voor, drie tot vier maal zo vaak als in de algemene populatie. In de jeugdzorg voor LVB-kinderen is het risico op seksueel misbruik nog weer hoger dan in de reguliere jeugdzorg. Dat geeft een schrikbarend groot aantal slachtoffers. We weten uit honderden studies dat informanten een veel lagere prevalentieschatting geven dan de jongeren zelf (Stoltenborgh et al., 2010). De prevalentie van 9,7 per 1000 slachtoffers in de LVB-groep is dus een ondergrens van de schatting, en dat betekent een ontoelaatbaar groot risico op misbruik bij een van de meest kwetsbare groepen in de jeugdzorg. LVB-kinderen kunnen moeilijker voor zichzelf opkomen dan kinderen in de reguliere jeugdzorg. Omdat zij niet persoonlijk kunnen worden bevraagd over misbruikervaringen, is er geen andere bron van informatie dan de werkers in de directe omgeving van de LVB-kinderen. Aan die informatie moeten we daarom de grootst mogelijke waarde hechten, zeker in de vergelijkingen met de uitkomsten van dezelfde soort informatiebron in de reguliere jeugdzorg en in de algemene populatie. Daarom is het verhoogde risico op misbruik voor LVB-kinderen uiterst zorgwekkend.

Onze prevalentiestudie laat zien dat misbruik een ernstig probleem is, maar deugdelijk wetenschappelijk onderzoek naar oorzaken en gevolgen van misbruik bij LVB-kinderen ontbreekt nagenoeg volledig (zie ook Stalker & McArthur, 2012). Er is nog weinig bekend over de betekenis van misbruikervaringen voor deze kinderen, waarom ze wellicht makkelijker slachtoffer worden dan kinderen in de reguliere jeugdzorg, en of de gevolgen ervan voor hun psychische ontwikkeling en hun welbevinden vergelijkbaar zijn met die bij andere kinderen. Het beantwoorden van deze vragen is werk van de lange adem. Op korte termijn is de constatering van belang dat in de pleegzorg LVB-kinderen een hoger risico op seksueel misbruik lopen dan andere pleegkinderen. In een relatief klein percentage van de gevallen zijn pleegouders de daders. De meeste daders zijn onder de 21 jaar oud en bevinden zich in het netwerk van sociale relaties rond het LVB-kind, binnen en buiten het pleeggezin. LVB-kinderen lijken minder goed in staat te zijn op zichzelf te passen bij dreigend gevaar van misbruik, wat een grotere verantwoordelijkheid impliceert voor pleegouders en andere professionals om signalen van ontsporing in de contacten met leeftijdgenoten op te vangen. In de reguliere jeugdzorg bieden pleeggezinnen meer bescherming tegen misbruik dan residentiële instellingen. Waarom dit niet het geval is in de jeugdzorg voor LVB-kinderen blijft onduidelijk.

Deze prevalentiestudie is een eerste voorzichtige stap in de richting van kennis over seksueel misbruik bij LVB-kinderen in de jeugdzorg. We weten nu dat het probleem groot is. Maar veel blijft ook onduidelijk, en deze eerste verkenning geeft dan ook weinig houvast bij het zoeken naar middelen om de situatie voor de LVB-kinderen te verbeteren. Bewustwording van de omvang van het probleem is een eerste stap, maar er is veel meer nodig om de kwetsbare groep LVB-kinderen te beschermen tegen de misdaad van seksueel misbruik.

LITERATUUR

- Alink, L.R.A. M.H. van IJzendoorn, M.J. Bakermans-Kranenburg, F. Pannebakker, T. Vogels en S. Euser (2011). *Kindermishandeling in Nederland Anno 2010: De tweede nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2010)*. Leiden: Casimir Publishers.
- Alink, L.R.A., S. Euser, A. Tharner, M.H. van IJzendoorn en M.J. Bakermans-Kranenburg (2012). *Prevalentie Seksueel Misbruik bij Kinderen in de Nederlandse Jeugdzorg in 2008-2010: Een Kwantitatieve Studie*. Leiden.
- Commissie-Samson (2011). <http://www.onderzoek-seksueel-kindermisbruik.nl/>
- Crosse, S. B., E. Kaye en A.C. Ratnofsky (1993). *A report on the maltreatment of children with disabilities*. Washington, DC: National Center on Child Abuse and Neglect, Department of Health and Human Services.
- Goldstein H. en M.J.R. Healy (1995). The graphical presentation of a collection of means. *Journal of the Royal Statistical Society*, 158: 175–177.
- Hox, J. (2002). *Multilevel Analysis: Techniques and applications*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- IJzendoorn, M.H., P.J. Prinzie, E.M. Euser, M.G. Groeneveld, S.N. Brilleslijper-Kater, A.M.T. van Noort-van der Linden, M.J. Bakermans-Kranenburg, F. Juffer, J. Mesman, M. Klein Velderman en M. San Martin Beuk (2007). *Kindermishandeling in Nederland anno 2005: De nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)*. Leiden: Casimir Publishers.
- Juffer, F. en M.H. van IJzendoorn (2005). Behavior problems and mental health referrals of international adoptees: A meta-analysis. *Journal of the American Medical Association*, 293: 2501-2515.
- Julious, S.A. (2004). Using confidence intervals around individual means to assess statistical significance between two means. *Pharmaceutical Statistics*, 3: 217–222.
- Kish, L. (1965). *Survey Sampling*. New York: Wiley.
- Moore, D.S. en G.P. McCabe (1996, 4th edition). *Introduction to the Practice of Statistics*. New York: Freeman.
- Payton, M.E., M.H. Greenstone en N. Schenker (2003). Overlapping confidence intervals or standard error intervals: What do they mean in terms of statistical significance? *Journal of Insect Science*, 3: 1-6.
- Sedlak, A.J., J. Mettenburg, M. Basena, I. Petta, K. McPherson, A. Greene en S. Li (2010). *Fourth National Incidence Study of Child Abuse and Neglect (NIS-4): Report to Congress*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families.
- Sociale Kaart Jeugdzorg 2011 (2010). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Stalker, K. en K. McArthur (2012). Child abuse, child protection and disabled children: A review of recent research. *Child Abuse Review*, 21: 24-40.
- Stoltenborgh, M., M.H. van IJzendoorn, E.M. Euser en M.J. Bakermans-Kranenburg (2011). A global perspective on child sexual abuse: Meta-analysis of prevalence around the world. *Child Maltreatment*, 26:79-101.

- Sullivan, P.M. en J.F. Knutson (2000). Maltreatment and disabilities: a population based epidemiological study. *Child Abuse & Neglect*, 24: 1257–1273.
- U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics. (2010). *Sexual Victimization in Juvenile Facilities Reported by Youth, 2008-09*. (NCJ 228416).
Ontleend aan <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/svjfry09.pdf>
- Wilson, E.B. (1927). Probable inference, the law of succession, and statistical inference. *Journal of the American Statistical Associations*, 22: 20-212.

BIJLAGEN

1. Registratieformulier informanten	34
2. Prevalentieschattingen met 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen	50

BIJLAGE 1

Registratieformulier informanten (dit formulier is in digitale vorm afgenomen; in deze bijlage staan de vragen en de structuur van het formulier weergegeven)

1) Inleidende tekst:

Beste deelnemer,

Deze vragenlijst is onderdeel van een onderzoek naar de prevalentie van kindermishandeling en seksueel misbruik van kinderen met een licht verstandelijke beperking terwijl zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verblijven. De Universiteit Leiden voert dit onderzoek uit in opdracht van de commissie Samson, die is ingesteld door de toenmalige Ministers voor Jeugd en Gezin en van Justitie.

De vragenlijst is als volgt opgebouwd:

Wij stellen u eerst een aantal algemene vragen over uzelf.

Daarna geven wij u de definities van kindermishandeling die in dit onderzoek gehanteerd worden. U wordt gevraagd om aan te geven of u bij een kind met wie u beroepsmatig te maken had, vermoedt dat hem of haar iets dergelijks is overkomen toen hij/zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleef.

U hoeft dus niet te rapporteren over (vermoedens van) mishandeling die een kind mogelijk heeft meegemaakt vóór hij of zij in de (jeugd)zorginstelling of in het pleeggezin is komen wonen of die mogelijk heeft geleid tot plaatsing in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin. U hoeft ook niet te rapporteren over (vermoedens van) mishandeling die het kind mogelijk thuis heeft meegemaakt.

U hoeft de vragenlijst niet in één keer in te vullen. U kunt tussentijds stoppen, en later weer doorgaan door opnieuw op de link te klikken. LET OP: Dit kan alleen op dezelfde computer waar u op dit moment op werkt. U gaat dan verder waar u gebleven was.

Alvast bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Als u hulp nodig hebt bij het invullen van de vragenlijst, kunt u bellen met het volgende telefoonnummer:

06- 20 66 22 93.

U krijgt dan een onderzoeker van de Universiteit Leiden aan de lijn die u kan helpen met het invullen.

Bij vragen kunt u ook mailen naar: onderzoekjeugd zorg@fsw.leidenuniv.nl

ALGEMENE VRAGEN

Wij stellen u eerst een aantal algemene vragen over uzelf.
Klik aan wat van toepassing is.

1) Bent u een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; Ik geef liever geen antwoord

2) Wat is uw geboortejaar?

3) Wat is de hoogste opleiding die u hebt afgerond?

Keuze uit: geen afgeronde opleiding; basisschool; VMBO-praktijk/VMBO-beroep (VBO); MAVO; HAVO/VWO/gymnasium; MBO; HBO/Universitair; anders, nl. _____; Ik geef liever geen antwoord.

4) Waar bent u geboren?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; anders, nl. _____; Ik geef liever geen antwoord

5) In welke (jeugd)zorginstellingen hebt u gewerkt in de periode 2008 tot nu?

Vul de namen van de instellingen in (*maximaal 5*)

Per instelling wordt doorgevraagd:

De volgende vragen gaan over instelling <naam instelling>. Klik aan wat van toepassing is.

6) Op welke van de volgende soorten afdelingen werkte u toen u voor <naam instelling> werkte?

Vink elke afdeling aan waarvoor u binnen <naam instelling> hebt gewerkt in de periode 2008 tot heden. (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: pleegzorg; open leefgroepen; gesloten leefgroepen (bijvoorbeeld JuegdzorgPlus); justitiële jeugdzorg.

7.1) Doorvragen per categorie:

Hieronder ziet u de afdeling(en) waarbinnen u werkzaam was voor <naam instelling>. Geef bij iedere afdeling aan van wanneer tot wanneer u hier hebt gewerkt.

7.2) Met hoeveel verschillende kinderen werkte u bij <naam instelling> binnen de afdeling <naam afdeling>? Geef dit aan voor het jaar 2010 en voor de periode van 2008 t/m 2009.

Als u dit niet meer precies weet, geef dan een schatting. Als u in de genoemde periode niet bij deze afdeling werkzaam was, vul dan '0' in.

2010

2008 t/m 2009

7.3) We willen graag een paar details weten over de samenstelling van dit aantal kinderen binnen de afdeling <naam afdeling> van <naam instelling>.

Geef hieronder aan hoeveel van de kinderen met wie u binnen deze afdeling werkte jongens waren

- 12 jaar of ouder waren
- een (licht) verstandelijke beperking hadden (IQ onder de 85 in combinatie met een beperkt sociaal aanpassingsvermogen)
- hier op grond van een rechterlijke uitspraak verbleven (een Onder Toezicht Stelling, civiel rechtelijke uitspraak, strafrechtelijke uitspraak, etc.)

Als u dit niet meer precies weet, geef dan een schatting.

Als u niet bij deze afdeling werkzaam was in de genoemde periode, vul dan een '0' in.

____	van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 waren jongens
____	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 waren jongens
  ____	 van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 waren 12 jaar of ouder
____	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 waren 12 jaar of ouder
  ____	 van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 hadden een (lichte) verstandelijke beperking
____	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 hadden een (lichte) verstandelijke beperking
  ____	 van de kinderen met wie ik hier werkte in 2008 t/m 2009 verbleven hier op grond van een rechterlijke uitspraak
____	van de kinderen met wie ik hier werkte 2010 verbleven hier op grond van een rechterlijke uitspraak

U krijgt nu de definities van kindermishandeling te zien die in deze studie gehanteerd worden. Lees eerst deze definities goed door.

Hierna vragen wij u of u het vermoeden hebt dat één of meer kinderen met wie u hebt gewerkt iets dergelijks mogelijk heeft meegemaakt terwijl hij/zij verbleef in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin.

LET OP: U hoeft dus niet te rapporteren over (vermoedens van) mishandeling die een kind mogelijk heeft meegemaakt vóór hij of zij in de (jeugd)zorginstelling of in het pleeggezin is komen wonen of die mogelijk heeft geleid tot plaatsing in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin.

In het eerste gedeelte gaat het om vorig jaar, dus om het jaar 2010. Hierna stellen wij ook nog een aantal vragen over de periode van 2008 t/m 2009. In de vragenlijst wordt duidelijk aangegeven op welke periode de vragen betrekking hebben.

Vervolgens zijn er over ieder kind van wie u dit denkt een aantal vragen.

Lees nu eerst de onderstaande definities van kindermishandeling die in deze studie gehanteerd worden. Deze tekst kunt u ook zelf downloaden en uitprinten als u deze bij de hand wil houden, via deze link: [definities van kindermishandeling](#)

DEFINITIES KINDERMISHANDELING

1. Seksueel misbruik:

Hieronder vallen alle seksuele handelingen door een volwassene of een ander kind of jongere met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Het gaat om contacten tussen volwassenen en kinderen/jongeren, maar ook tussen kinderen/jongeren onderling. Het gaat om de volgende categorieën:

- Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, of het toelaten van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, waar sprake is van penetratie van of door het kind. Dergelijke handelingen omvatten orale, anale of genitale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.
- Elke vorm van seksueel misbruik met penetratie, zonder gebruik van geweld. Hieronder valt elk seksueel contact met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren.
- Seksueel misbruik met penetratie en mét gebruik van geweld.
- Kinderprostitutie of kinderpornografie.
- Lastigvallen met genitaal contact (seksuele aanranding of uitbuiting van een kind of het toestaan van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind waarbij genitaal contact plaatsvindt van of door het kind (bij een ander) en waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk penetratie heeft plaatsgevonden.)
- Toekijken bij seksuele handelingen van een ander (bijvoorbeeld een ander die zich zelf bevredigt).
- Beschikbaar stellen van expliciet seksueel materiaal (bijvoorbeeld pornografische tijdschriften of films).
- Ontbreken van voldoende supervisie van de vrijwillige seksuele activiteiten van een kind.
- Pogingen tot, of dreigingen van seksueel misbruik met lichamelijk contact (ook als dat niet is gelukt).
- Seksueel betasten.
- Seksueel getinte opmerkingen over een kind of diens lichaam.
- Ander onbekend seksueel misbruik: Het begaan of toestaan van seksuele aanranding, uitbuiting, mishandeling of misbruik van een kind anders dan in de bovengenoemde categorieën.

2. Fysieke (lichamelijke) mishandeling:

- Opzettelijke lichamelijke mishandeling al dan niet met behulp van een voorwerp, wapen of vreemde substantie (bijvoorbeeld slaan met een stok, maar ook verbranden met vloeistof of vuur, vergiften, gevaarlijke medicatie toedienen zonder voorschrift van een arts, verstikken of verdrinken) of het toestaan hiervan. Tot deze categorie hoort ook slaan, stompen, schoppen, bijten, schudden, gooien of met opzet laten vallen, steken of wurgen.

3. Emotionele mishandeling:

- Bewegingsbeperking/vastbinden: Ernstige bewegingsbeperking als een middel van straf of controle zoals het vastbinden van een kind op bed of aan een ander object (niet algemeen geaccepteerde zorgmaatregelen die bedoeld zijn om kinderen te beschermen).
- Bewegingsbeperking/andere vormen: Het opsluiten van een kind in een ruimte (bijvoorbeeld een kast) als een middel van straf of controle.
- Verbale of emotionele mishandeling: Bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren, denigreren of tot zondebok maken. Het toepassen van extreme niet lichamelijke discipline of dreigen met andere vormen van mishandeling zoals verlaten, zelfmoord, slaan of seksuele mishandeling, hoort ook in deze categorie.
- Overige onbekende mishandeling: Vormen van openlijke strafmaatregelen, uitbuiten of uitschelden anders dan bovengenoemd, of niet-specifieke mishandeling (bijvoorbeeld het opzettelijk onthouden van voeding, onderdak e.d.).

4. Fysieke (lichamelijke) verwaarlozing:

- Weigering om noodzakelijke zorg te verlenen of toe te staan: Niet of niet voldoende zorgen voor een behandeling of verdere diagnose, waarvan de noodzaak is vastgesteld door een competente professional bij zichtbaar lichamelijk letsel, ziekte, slechte conditie of verzwakking (bijvoorbeeld lichamelijke handicap, zintuiglijke handicap, tandproblemen, of andere zichtbare lichamelijke problemen).
- Niet of te laat inschakelen van noodzakelijke zorg wanneer het kind duidelijk medische zorg nodig heeft. Het probleem van het kind moet acuut, serieus en zodanig zijn geweest dat iedere leek zou hebben herkend dat het kind professionele medische zorg nodig had.
- Weigering om de verantwoordelijkheid voor het kind op zich te nemen/verlaten van het kind: Gevallen waarbij het kind permanent of voor onbepaalde tijd wordt verlaten, zonder dat vooraf gezorgd is dat het kind de nodige zorg en supervisie krijgt.
- Andere vormen van weigering om de zorg voor het kind op zich te nemen, zoals voor onbepaalde tijd uit huis sturen van een kind zonder dat zorg door anderen is geregeld, of weigering om de verantwoordelijkheid voor een kind weer op te nemen als het na weglopen weer terugkeert.
- Ontoereikend toezicht: Bijvoorbeeld gevallen waar er een terugkerend patroon is van het alleen laten van jonge kinderen zonder toezicht of na zonsondergang buiten laten van jonge kinderen.
- Andere vormen van lichamelijke verwaarlozing: Opvallende onoplettendheid voor de veiligheid (in huis of in de auto), noodzakelijke lichamelijke zorg (bijvoorbeeld kleding en persoonlijke hygiëne) en welzijn van het kind. Hieronder valt ook onvoldoende aandacht geven aan onder- of overgewicht van een kind.

5. Verwaarlozing van het onderwijs:

- Bewust toestaan van chronisch spijbelen: Kind spijbelt regelmatig, ouders/verzorgers zijn bewust gemaakt van dit probleem en doen geen pogingen dit te stoppen. Gebrek aan inzet, meer dan het gebrek aan succes is het voornaamste.
- Overig spijbelen/in gebreke blijven bij registratie of inschrijving: Thuishouden van het kind vanwege niet legitieme redenen of het niet registreren of inschrijven van een kind op een school, waarbij men de wet overtreedt en het kind één of meer maanden school mist.
- Weigering om gediagnosticeerde leerproblemen te laten behandelen zonder bijzondere reden hiertoe.

6. Emotionele verwaarlozing:

- Ontoereikende koestering/genegenheid: Merkbaar gebrek aan aandacht voor de behoeften van het kind aan genegenheid, emotionele steun, aandacht, bevestiging en controle.
- Huuselijk geweld waarvan het kind getuige is.
- Bewust toestaan van alcohol- en/of drugsmisbruik van het kind: Ook hier geldt dat gebrek aan inzet om het probleem te corrigeren belangrijker is dan het eventuele succes.
- Bewust toestaan van ander onaangepast gedrag van het kind (bijvoorbeeld chronische criminaliteit).
- Weigering om noodzakelijke en verkrijgbare behandeling voor gediagnosticeerde emotionele problemen of gedragsproblemen van het kind toe te staan of te verzorgen.
- Niet of niet voldoende zoeken naar noodzakelijke zorg voor emotionele beschadiging/problemen of gedragsproblemen.
- Ander gebrek aan aandacht voor de ontwikkeling en emotionele behoeften van het kind. Hiertoe horen onangepaste benadering van een kind m.b.t. diens leeftijd (zoals overbescherming) of gebrek aan zinnige regelgeving voor een kind.

Nu u de definities van kindermishandeling hebt doorgenomen, zullen wij u hier een aantal vragen over stellen. Als u tijdens het beantwoorden van deze vragen nog een keer naar de definities wilt kijken, kunt u op deze link: [definities van kindermishandeling](#) klikken, dan verschijnen de definities nog een keer in een apart venster.

8) De volgende vragen gaan over de kinderen met wie u vorig jaar (dus in het jaar 2010) hebt gewerkt:

Vermoedt/weet u dat één of meer van deze kinderen in het jaar 2010 iets dergelijks is overkomen toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven?

Geef niet alleen de bewezen gevallen aan maar ook vermoedens die u hebt. Doe dat ook als u die niet eerder ergens hebt gemeld.

- Nee, ik heb vorig jaar in mijn werk niet te maken gehad met kinderen van wie ik vermoed of weet dat ze in 2010 zijn mishandeld en/of verwaarloosd volgens deze definities toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.
- Ja, ik vermoed/weet dat één of meer kinderen met wie ik vorig jaar heb gewerkt zijn mishandeld en/of verwaarloosd volgens deze definities in het jaar 2010 toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Bij antwoord "ja" doorvragen:

Vul hier de initialen in van het kind/de kinderen met wie u vorig jaar werkte en van wie u vermoedt of weet dat zij in 2010, zijn mishandeld en/of verwaarloosd volgens de definities van dit onderzoek toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Deze informatie dient alleen ter overzichtelijkheid voor uzelf in het vervolg van de vragenlijst. Deze gegevens zullen niet naar buiten worden gebracht en worden na het verzamelen van de gegevens uit het onderzoek verwijderd.

Initialen kind 1 _____

Etc.

Er volgt nu een aantal vragen over deze kinderen. Beantwoord eerst de vragen voor kind 1. Ga dan door met kind 2 indien van toepassing, etc. Per kind duurt dit ongeveer 10 minuten.

Registratieformulier kindermishandeling binnen de jeugdzorg:

De volgende vragen gaan over kind <initialen>

9) Is dit kind een jongen of een meisje?

Keuze uit: jongen; meisje

10) Wat is het geboortjaar van dit kind? + optie "weet ik niet")

11) Wat is het geboorteland van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord

12) Heeft dit kind een verstandelijke beperking?

Keuze uit: nee; ja, een lichte verstandelijke beperking (IQ 50/55-85 in combinatie met een beperkt sociaal aanpassingsvermogen); ja, een zware verstandelijke beperking (IQ < 50); weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

13) Aandoening(en) van het kind (klik aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: geen aandoeningen; chronische ziekte; lichamelijke handicap; (vorm van) autisme; ADHD/ADD; anders, nl: _____; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

14) Wat is de seksuele geaardheid van dit kind?

Keuze uit: heteroseksueel; homoseksueel; biseksueel; (nog) onbekend; ik geef liever geen antwoord.

15) Wat is het geboorteland van de biologische moeder van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische moeder is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

16) Wat is het geboorteland van de biologische vader van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische vader is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

De volgende vragen gaan gedetailleerde in op uw vermoedens over mishandeling van <initialen> . Als u tijdens het invullen van deze vragen nog een keer naar de definities van kindermishandeling wilt kijken, klik dan op ?. De definities verschijnen dan in een apart venster.

17) MISHANDELING: Beschrijf de mishandeling of verwaarlozing van <initialen> toen hij of zij in 2010 onder toezicht stond. Beschrijf wat er is gebeurd en geef zoveel mogelijk informatie over de situaties en over de omvang van het probleem (bijv. hoe vaak, hoe lang, eerdere incidenten). Geef ook aan wie erbij betrokken was (plegers, of degenen die ervan wisten). Benoem de betrokkenen bij hun rol of relatie tot het kind (bijv.. pleegouder, groepsleider), niet bij naam.

18) LETSEL OF BESCHADIGING: Beschrijf elk letsel, alle lichamelijke of emotionele problemen of problemen in gedrag of op school die kunnen zijn veroorzaakt of verergerd door de mishandeling. Geef zoveel mogelijk details (bijv. kind is vaak afwezig geweest op school gedurende de laatste 2 maanden). Geef bij benadering de data waarop de beschreven incidenten plaatsvonden. Als u niet op de hoogte bent van bepaalde symptomen of problemen, geef dit dan aan.

19) Hoeveel verschillende personen hebben dit gedaan?

Keuze uit: 1, 2, 3, 4, 5, meer dan 5.

Wij willen graag nog iets meer weten over de persoon die dit heeft gedaan of de personen die dit hebben gedaan.

Als de informant heeft aangegeven dat één persoon dit gedaan heeft, worden de volgende vragen over één persoon gesteld, anders over meer dan één persoon (afhankelijk van het antwoord)

19.1) Wie was deze persoon?

Keuze uit: pleegouder; kind/jongere onder de 18 jaar binnen het pleeggezin, ander lid pleeggezin; huisvriend(in) van het pleeggezin; gezinsvoogd; groepsleid(st)er of begeleid(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; andere medewerk(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef (buschauffeur, taxichauffeur, tuinman, leerkracht, etc.); kind/jongere onder de 18 jaar binnen de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; biologische ouder; stiefouder of nieuwe partner van de biologische ouder; huisvriend van de biologische ouder of van de stiefouder; ander kind/jongere binnen het gezin van <initialen> (broer, zus, stiefbroer, stiefzus, etc.); ander familielid (oma, opa, oom, tante, neef, nicht, etc.); leraar/lerares op school; kind/ jongere uit het pleeggezin; kind/jongere uit de open leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de gesloten leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de jeugdgevangenis waar <initialen> toen zat; kind/jongere van school; iemand anders (sportleraar/-lerares, zwemleraar/-lerares, fysiotherapeut(e), etc.); ik geef liever niet aan wie dit was.

19.2) Was deze persoon een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; ik geef liever geen antwoord.

19.3) Hoe oud was deze persoon (ongeveer)?

Keuze uit: 0-99 jaar; ik geef liever geen antwoord

19.4) Waar heeft deze persoon dit gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: Thuis bij het pleeggezin waar <initialen> toen verbleef; binnen de open leefgroep waar <initialen> toen woonde; binnen de gesloten leefgroep waar <initialen> toen verbleef; binnen de jeugdgevangenis waar <initialen> toen verbleef; thuis bij het gezin van <initialen>; elders buiten de instelling/het pleeggezin waar <initialen> toen verbleef; ik geef liever geen antwoord.

19.5) Wanneer (in welke periode) heeft deze persoon dit gedaan?

Begin maand

keuze uit: vóór 2008 januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Begin jaar

keuze uit: vóór 2008, 2008, 2009, 2010, weet ik niet, wil ik liever niet zeggen.

Eind maand

keuze uit: januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind jaar

keuze uit: 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

19.6) Hoe vaak heeft deze persoon dit in deze periode gedaan?

Keuze uit: één keer; twee keer; 3-5 keer; 6-10 keer; 11-20 keer; meer dan 20 keer; Ik geef liever geen antwoord.

19.7) Verbleef <initialen> op grond van een rechterlijke uitspraak (bijvoorbeeld Onder Toezicht Stelling; civiel rechtelijke uitspraak, strafrechtelijke uitspraak) in een instelling/pleeggezin toen dit gebeurde?

Keuze uit: ja; nee; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

SEKSUEEL MISBRUIK

U hebt hiervoor een aantal vragen beantwoord over kindermishandeling in het jaar 2010, dus vorig jaar.

De volgende vragen gaan iets verder terug. Het gaat om kinderen met wie u werkte in de jaren 2008 en 2009. Deze vragen gaan alleen over seksueel misbruik.

Neem even de tijd om in gedachten terug te gaan naar die periode. Waar werkte u toen? Met welke kinderen werkte u toen?

LET OP: U hoeft ook bij deze vraag niet te rapporteren over (vermoedens van) seksueel misbruik dat een kind mogelijk heeft meegemaakt vóór hij of zij in de (jeugd)zorginstelling of in het pleeggezin is komen wonen of dat mogelijk heeft geleid tot plaatsing in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin. U hoeft ook niet te rapporteren over (vermoedens van) misbruik dat het kind mogelijk thuis heeft meegemaakt.

DEFINITIES SEKSUEEL MISBRUIK

1. Seksueel misbruik:

Hieronder vallen alle seksuele handelingen door een volwassene of een ander kind of jongere met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Het gaat om contacten tussen volwassenen en kinderen/jongeren, maar ook tussen kinderen/jongeren onderling. Het gaat om de volgende categorieën:

- Seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, of het toelaten van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind, waar sprake is van penetratie van of door het kind. Dergelijke handelingen omvatten orale, anale of genitale betrekkingen, hetzij heteroseksueel of homoseksueel.
- Elke vorm van seksueel misbruik met penetratie, zonder gebruik van geweld. Hieronder valt elk seksueel contact met kinderen jonger dan 18 jaar tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren.
- Seksueel misbruik met penetratie en mét gebruik van geweld.
- Kinderprostitutie of kinderpornografie.
- Lastigvallen met genitaal contact (seksuele aanranding of uitbuiting van een kind of het toestaan van seksuele aanranding of uitbuiting van een kind waarbij genitaal contact plaatsvindt van of door het kind (bij een ander) en waarbij geen aanwijzingen zijn dat er daadwerkelijk penetratie heeft plaatsgevonden.)
- Toekijken bij seksuele handelingen van een ander (bijvoorbeeld een ander die zich zelf bevredigt).
- Beschikbaar stellen van expliciet seksueel materiaal (bijvoorbeeld pornografische tijdschriften of films).
- Ontbreken van voldoende supervisie van de vrijwillige seksuele activiteiten van een kind.
- Pogingen tot, of dreigingen van seksueel misbruik met lichamelijk contact (ook als dat niet is gelukt).
- Seksueel betasten.
- Seksueel getinte opmerkingen over een kind of diens lichaam.
- Ander onbekend seksueel misbruik: Het begaan of toestaan van seksuele aanranding, uitbuiting, mishandeling of misbruik van een kind anders dan in de bovengenoemde categorieën.

Als u nog een keer de definities van seksueel misbruik wilt zien, dan kunt u deze onder de volgende link vinden: [definities van seksueel misbruik](#)

20) De volgende vragen gaan over de kinderen met wie u in de periode van 2008 t/m 2009 hebt gewerkt:

Vermoedt/weet u dat één of meer van deze kinderen in de periode van 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt werden in toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven?

Geef niet alleen de bewezen gevallen aan maar ook vermoedens die u hebt. Doe dat ook als u die niet eerder ergens hebt gemeld.

- Nee, ik heb in deze periode in mijn werk niet te maken gehad met kinderen van wie ik vermoed of weet dat ze in de jaren 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt zijn toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.
- Ja, ik heb in deze periode in mijn werk met één of meer kinderen te maken gehad van wie ik vermoed of weet dat zij in de jaren 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt zijn toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Bij antwoord "ja" doorvragen:

21) Vul hier de initialen in van het kind/de kinderen met wie u toen werkte en bij wie u het vermoeden hebt dat zij in de periode van 2008 t/m 2009 seksueel misbruikt zijn volgens de definities van dit onderzoek toen zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleven.

Deze informatie dient alleen ter overzichtelijkheid voor uzelf in het vervolg van de vragenlijst. Deze gegevens zullen niet naar buiten worden gebracht en worden na het verzamelen van de gegevens uit het onderzoek verwijderd.

(klik hier om de definities nogmaals te zien: [definities van seksueel misbruik](#))

Initialen kind 1 _____ etc.

Registratieformulier seksueel misbruik binnen de jeugdzorg:

22) Is dit kind een jongen of een meisje?

Keuze uit: jongen; meisje

23) Wat is het geboortjaar van dit kind? + optie "weet ik niet")

24) Wat is het geboorteland van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord

25) Heeft dit kind een verstandelijke beperking?

Keuze uit: nee; ja, een licht verstandelijke beperking (IQ 50/55-85 in combinatie met een beperkt sociaal aanpassingsvermogen); ja, een zwaar verstandelijke beperking (IQ < 50); weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

26) Aandoening(en) van het kind (klik aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: geen aandoeningen; chronische ziekte; lichamelijke handicap; (vorm van) autisme; ADHD/ADD; anders, nl: _____; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

27) Wat is de seksuele geaardheid van dit kind?

Keuze uit: heteroseksueel; homoseksueel; biseksueel; (nog) onbekend

28) Wat is het geboorteland van de biologische moeder van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische moeder is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

29) Wat is het geboorteland van de biologische vader van dit kind?

Keuze uit: Nederland; Turkije; Marokko; Suriname; de Antillen; Anders, nl. _____; weet ik niet; de biologische vader is niet bekend; ik geef liever geen antwoord.

De volgende vragen gaan gedetailleerd in op het seksueel misbruik (of uw vermoedens hierover) van <initialen> in de periode van 2008 t/m 2009 toen hij/zij in een (jeugd)zorginstelling of in een pleeggezin verbleef.

Als u tijdens het invullen van deze vragen nog een keer naar de definities van seksueel misbruik wilt kijken, klik dan op [definities van seksueel misbruik](#). De definities verschijnen dan in een apart venster.

30.1) SEKSUEEL MISBRUIK: Beschrijf het misbruik van <initialen> toen hij of zij onder toezicht stond van jeugdzorg. Beschrijf wat er is gebeurd en geef zoveel mogelijk informatie over de situaties en over de omvang van het probleem (bijvoorbeeld hoe vaak, hoe lang, eerdere incidenten). Geef ook aan wie erbij betrokken was (plegers, of degenen die ervan wisten). Benoem de betrokkenen bij hun rol of relatie tot het kind (bijvoorbeeld pleegouder, groepsleider), niet bij naam.

30.2) LETSEL OF BESCHADIGING: Beschrijf elk letsel, alle lichamelijke of emotionele problemen of problemen in gedrag of op school die kunnen zijn veroorzaakt of verergerd door de mishandeling. Geef zoveel mogelijk details (bijv. kind is vaak afwezig geweest op school gedurende de laatste 2 maanden). Geef bij benadering de data waarop de beschreven incidenten plaatsvonden. Als u niet op de hoogte bent van bepaalde symptomen of problemen, geef dit dan aan.

31) Hoeveel verschillende personen hebben dit gedaan?

Keuze uit: 1, 2, 3, 4, 5, meer dan 5, ik geef liever geen antwoord.

Wij willen graag nog iets meer weten over de persoon die dit heeft gedaan of de personen die dit hebben gedaan.

Als de informant heeft aangegeven dat één persoon dit gedaan heeft, worden de volgende vragen over één persoon gesteld, anders over meer dan één persoon (afhankelijk van het antwoord)

32.1) Wie was deze persoon?

Keuze uit: *Keuze uit:* pleegouder; kind/jongere onder de 18 jaar binnen het pleeggezin, ander lid pleeggezin; huisvriend(in) van het pleeggezin; gezinsvoogd; groepsleid(st)er of begeleid(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; andere medewerk(st)er van de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef (buschauffeur, taxichauffeur, tuinman, leerkracht, etc.); kind/jongere onder de 18 jaar binnen de (jeugd)zorginstelling waar <initialen> toen verbleef; biologische ouder; stiefouder of nieuwe partner van de biologische ouder; huisvriend van de biologische ouder of van de stiefouder; ander kind/jongere binnen het gezin van <initialen> (broer, zus, stiefbroer, stiefzus, etc.); ander familielid (oma, opa, oom, tante, neef, nicht, etc.); leraar/lerares op school; kind/ jongere uit het pleeggezin; kind/jongere uit de open leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de gesloten leefgroep waar <initialen> toen verbleef; kind/jongere uit de jeugdgevangenis waar <initialen> toen zat; kind/jongere van school; iemand anders (sportleraar/-lerares, zwemleraar/-lerares, fysiotherapeut(e), etc.); ik geef liever niet aan wie dit was.

32.2) Was deze persoon een man of een vrouw?

Keuze uit: man; vrouw; ik geef liever geen antwoord.

32.3) Hoe oud was deze persoon (ongeveer)?

Keuze uit: 0-99 jaar; ik geef liever geen antwoord

32.4) Waar heeft deze persoon dit gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)

Keuze uit: Thuis bij het pleeggezin waar <initialen> toen woonde; binnen de open leefgroep waar <initialen> toen woonde; binnen de gesloten leefgroep waar <initialen> toen woonde; binnen het jeugdgevangenis waar <initialen> toen zat; thuis bij het gezin van <initialen>; elders buiten de instelling/het pleeggezin waar <initialen> toen woonde; ik geef liever geen antwoord.

32.5) Wanneer (in welke periode) heeft deze persoon dit gedaan?

Begin maand

keuze uit: vóór 2008 januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Begin jaar

keuze uit: vóór 2008, 2008, 2009, 2010, weet ik niet, wil ik liever niet zeggen.

Eind maand

keuze uit: januari, februari, maart, april, mei, juni, juli, augustus, september, oktober, november, december, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

Eind jaar

keuze uit: 2008, 2009, 2010, weet ik niet, ik geef liever geen antwoord.

32.6) Hoe vaak heeft deze persoon dit gedaan?

Keuze uit: één keer; twee keer; 3-5 keer; 6-10 keer; 11-20 keer; meer dan 20 keer; Ik geef liever geen antwoord.

32.7) Verbleef <initialen> op grond van een rechterlijke uitspraak in een instelling/pleeggezin toen dit gebeurde?

Keuze uit: ja; nee; weet ik niet; ik geef liever geen antwoord.

EIGEN ERVARINGEN

U hebt hiervoor een aantal vragen beantwoord over (vermoedens van) mishandeling van kinderen of jongeren met wie u hebt gewerkt.

De volgende vraag gaat over uw eigen ervaringen met geweld op uw werk in de periode van 2008 tot heden.

33) Heeft een kind/jongere met wie u in de afgelopen drie jaar hebt gewerkt u bedreigd of geweld tegen u gebruikt?

Selecteer wat u meemaakte; meerdere alternatieven zijn mogelijk. Indien u liever niet wil antwoorden, vink dan niets aan.

- 33.1) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij verbaal bedreigd (bijv. uitgescholden of met de dood bedreigd)
- 33.2) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij fysiek bedreigd (bijv. met een mes)
- 33.3) Een kind/jongere van mijn werk heeft fysiek geweld tegen mij gebruikt (bijv. geschopt, geslagen)
- 33.4) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij op een verbale manier seksueel geïntimideerd (bijv. beledigd door seksueel getinte opmerkingen)
- 33.5) Een kind/jongere van mijn werk heeft mij op een fysieke manier seksueel geïntimideerd en/of mishandeld (bijv. op een seksuele manier aangeraakt)

Keuze uit: niet in deze periode; in 2008; in 2009; in 2010; in 2011;

Hoe vaak heeft u dit meegemaakt in de periode van 2008 tot heden?

Dit is het einde van deze vragenlijst.

Als u wilt, kunt u hieronder nog opmerkingen, vragen of andere dingen opschrijven.

Dank voor uw medewerking!

BIJLAGE 2

Prevalentieschattingen met 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen

Prevalentieschatting seksueel misbruik in de reguliere en LVB jeugdzorg in 2010; 84% en 95% betrouwbaarheidsintervallen

	<i>N</i>	<i>Aantal gemelde kinderen</i>	<i>Prevalentie- schatting ‰</i>	<i>84% BI</i>	<i>84% BI na correctie</i>	<i>95% BI</i>	<i>95% BI na correctie</i>
Totaal reguliere jeugdzorg							
Totaal	6.281	26	4,3	3,2~6,7	2,3~8,5	2,5~7,3	1,1~9,8
Met lichamelijk contact	6.281	20	3,0	2,1~5,1	1,4~6,8	1,5~5,7	0,4~7,8
Pleegzorg							
Totaal	3.466	8	2,3	1,6~4,2	1,0~5,6	1,1~4,7	0,1~6,5
Met lichamelijk contact	3.466	6	1,7	1,2~3,5	0,7~4,8	0,7~3,9	0~5,6
Residentieel							
Totaal	2.815	18	6,4	4,9~9,3	3,7~11,6	4,0~10,2	1,5~13,0
Met lichamelijk contact	2.815	12	4,3	3,1~6,8	2,2~8,9	2,4~7,6	0,6~10,6
Totaal LVB jeugdzorg							
Totaal	1.644	18	11,0	8,3~15,9	6,8~18,8	6,8~17,4	4,5~29,1
Met lichamelijk contact	1.644	16	9,7	7,3~14,5	5,9~17,3	5,9~15,9	3,7~27,1
Pleegzorg							
Totaal	695	7	10,1	6,9~18,9	5,0~24,0	4,5~21,2	1,3~41,7
Met lichamelijk contact	695	7	10,1	6,9~18,9	5,0~24,0	4,5~21,2	1,3~41,7
Residentieel							
Totaal	950	11	11,6	8,3~18,9	6,5~23,2	6,3~21,0	3,2~38,1
Met lichamelijk contact	950	9	9,5	6,7~16,4	5,0~20,4	4,8~18,3	2,0~34,4

Noot: Prevalentieschatting = jaarprevalentie uitgedrukt in aantal kinderen per 1000
 De 84% betrouwbaarheidsintervallen zijn ook vermeld in Hoofdstuk 3.
 84% BI = 84% betrouwbaarheidsinterval
 84% BI na correctie = 84% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect
 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval
 95% BI na correctie = 95% betrouwbaarheidsinterval na correctie voor clustereffect